

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Pokrok v oblasti vydávání malých časopisů

Bc. Jan Podzimek

Katedra pedagogiky

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Ivo Syřiště, Ph.D.

Praha 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Pokrok v oblasti vydávání malých časopisů“ vypracoval pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum:

.....

podpis

Poděkování:

Děkuji Doc. PhDr. Ivo Syřištěmu, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce.

Dále děkuji studentům a učitelům ze škol ZŠ a MŠ Bohdíkovo, okres Šumperk, p.o., ZŠ a MŠ Cejle, p.o., ZŠ a MŠ Ledčice, ZŠ a MŠ Laškov, p.o., 2. základní škola a MŠ, Beroun, Preislerova 1335, 22. ZŠ Plzeň, Na Dlouhých 49, p.o., Masarykova ZŠ a MŠ Melč, okres Opava, p.o., Masarykova ZŠ a MŠ Nezamyslice, Masarykova ZŠ Litoměřice, Svojsíkova 5, Soukromá ZŠ Univerzum, s.r.o., Sportovní soukromá ZŠ Litvínov, Škola Kavčí hory - MŠ, ZŠ a SOŠ služeb, ZŠ a MŠ Aloise Štěpánka, Dolany, p.o., ZŠ a MŠ Bolatice, p.o., ZŠ a MŠ Brno, nám. 28. října 22, p.o., ZŠ a MŠ Frenštát pod Radhoštěm, Tyršova 913, okres Nový Jičín, ZŠ a MŠ Kanice, okr. Brno-venkov, p.o., ZŠ a MŠ Kladno, Zd. Petříka 1756, ZŠ a MŠ Sázava, ZŠ a MŠ Sázava, ZŠ a MŠ Třebenice, p.o., ZŠ a MŠ, p.o., ZŠ Bruntál, Okružní 38, p.o., ZŠ Děčín VI, Na Stráni 879/2, p.o., ZŠ Děčín VI, Na Stráni 879/2, p.o., ZŠ Habartov, Karla Čapka 119, okres Sokolov, ZŠ JIH, Mariánské Lázně, Komenského 459, p.o., ZŠ Litovel, Jungmannova 655, okres Olomouc, ZŠ Morkovice, p.o., ZŠ O. Nedbala, ZŠ O. Nedbala, ZŠ Praha 9 - Dolní Počernice, ZŠ Staňkov, okres Domažlice, p.o., ZŠ Šumperk, Vrchlického 22, ZŠ Ústí nad Labem, Mírová 2734/4, p.o., ZŠ v Jemnici, ZŠ, Kunovice, U Pálenice 1620, okres Uherské Hradiště, p.o., ZŠ, MŠ, Školní jídelna a Školní družina Bouzov, p.o., 28. ZŠ Plzeň, ZŠ Želiv, 17. ZŠ a MŠ Plzeň, 17. ZŠ a MŠ Plzeň, ZŠ a MŠ Havlíčkova Borová, ZŠ a MŠ Frýdek-Místek, Lískovec, ZŠ a MŠ Dřísy, Masarykova ZŠ a MŠ Český těšín, ZŠ a MŠ Chocerady, ZŠ a MŠ J.A. Komenského Nivnice, ZŠ a MŠ Frýdek-Místek, J. Čapka, ZŠ a MŠ Dolní cerekev, ZŠ a MŠ Kameničky, ZŠ Staré město, ZŠ a MŠ Střítež n. L., ZŠ Litvínov, ZŠ Ostrava krásné Pole, ZŠ a MŠ Křtiny, ZŠ a MŠ batelov, ZŠ a MŠ Komenského Nymburk, ZŠ a MŠ Uherské hradiště, ZŠ a MŠ Deblín, ZŠ a MŠ Chornice, ZŠ a MŠ Velká Polom, ZŠ a MŠ Suchdol nad Odrou, ZŠ a MŠ Železnice, ZŠ a MŠ Pražský Znojmo, ZŠ a MŠ Běly Jensen Opatov, ZŠ a MŠ Dolní Bojanovice, ZŠ a MŠ Ostrov u Macochy, ZŠ a MŠ Ostrava Zábřeh, ZŠ a MŠ Bohuslavice, ZŠ a MŠ Košetice, ZŠ a MŠ Hvozdná, ZŠ Březová, ZŠ a MŠ Sněžné, ZŠ a MŠ Svatoplukova Omolouc, ZŠ a MŠ Čáslavice, ZŠ Kravsko, ZŠ a MŠ kamenice, ZŠ a MŠ Stará ves nad Ondřejnicí, ZŠ a MŠ Příst', ZŠ a MŠ Hořičky, ZŠ a MŠ želešice, ZŠ a MŠ Kamenný újezd, ZŠ a MŠ Krčín, ZŠ a MŠ Tisá, ZŠ a MŠ Tadeáše Haenkeho Chřibská, ZŠ a MŠ Velké Losenice, ZŠ a MŠ Osek nad Bečvou, ZŠ a MŠ Střelice u Brna, ZŠ a MŠ Všechnálek Němčice, ZŠ a MŠ Benešov, Na Karlově, ZŠ Ostrava - Proskovice, ZŠ a MŠ Lučina, ZŠ Planá nad Lužnicí, ZŠ Vendryně 236, ZŠ a Zuš Líbeznice, ZŠ v Rybníčkách, Praha 10, ZŠ Mendelova, ZŠ Žulová, ZŠ Netvořice, ZŠ Valašské Meziříčí, ZŠ Stará Boleslav, ZŠ Český dub, ZŠ Tišnov, ZŠ Hroznětín, ZŠ Konečná, Karlovy Vary, ZŠ Bílovice nad Svitavou, ZŠ a praktická škola SVÍTÁNÍ, o.p.s., ZŠ Jungmanova 6, Jihlava, ZŠ Cihelní, Bruntál, 2. ZŠ Dobříš, ZŠ Sobotka, ZŠ Bratranců Veverkových, Pardubice, ZŠ Jablonné nad Orlicí, ZŠ TGM Milovice, ZŠ Čáslav, ZŠ Polná, ZŠ Holešov, ZŠ Chodov, okr. Domažlice, ZŠ Loděnice, ZŠ Benešov a mnohým dalším

Za to, že na svých školách vydávají anebo alespoň vydávali školní časopis.

NÁZEV:

Pokrok v oblasti vydávání malých časopisů

AUTOR:

Bc. Jan Podzimek

KATEDRA:

Katedra pedagogiky

VEDOUcí PRÁCE:

Doc. PhDr. Ivo Syřiště, Ph.D.

ABSTRAKT:

Malé časopisy vydávané dobrovolníky jsou fenoménem. Vznikají a zanikají bez větší kontroly a regulace. Práce navazuje na bakalářskou práci Malé časopisy a mapuje podobu a vývoj různých malých časopisů po pěti i dvaceti letech. V práci jsou malé časopisy zasazeny do kontextu skautské výchovné metody. U školních časopisů je na základě výsledků soutěže sCOOL web 2015 odhadnuto jejich procentuální zastoupení na školách.

KLÍČOVÁ SLOVA:

malý časopis, školní časopis, oddílový časopis, mediální výchova, pokrok

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovnických služeb.

TITLE:

Progress in Edition of Small Magazines

AUTHOR:

Bc. Jan Podzimek

DEPARTMENT:

Department of Education

SUPERVISOR:

Doc. PhDr. Ivo Syříšťa, Ph.D.

ABSTRACT:

Small magazines published by a volunteers are a phenomenon. They rise and fall without much control and regulation. This thesis continues on the bachelor thesis "Small Magazines" and maps the design and development of various small magazines after five and twenty years. In this thesis are little magazines put into the context of the Scout educational method. On results of competition "sCOOL web 2015" is estimated percentage representation of school magazines in schools.

KEYWORDS:

small magazine, school magazine, group magazine, media education, progress

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Co se stalo s komunitou autorů.....	11
3	Co nového od roku 2011.....	12
3.1	Sociální sítě a osobní blogy	13
3.2	Školní časopisy v podání o. s. Abeceda.....	14
3.3	Školní časopis roku.....	15
3.4	sCOOL web 2015	16
3.5	Issuu	19
3.6	Diskuze na serveru Alík.cz	20
3.7	Anketa Náš časopis	22
3.8	Další aktivity pro tvůrce malých časopisů.....	24
4	Školní časopisy pod lupou	26
4.1	Musí být tisk časopisu ztrátový?.....	26
4.2	Pracovní setkání „Školní časopis 1997“	28
5	Malé školní časopisy v RVP ZV.....	30
6	Malé časopisy v kontextu skautského programu	32
6.1	Malé časopisy ve skautských kompetencích	33
6.2	Malé časopisy ve skautských stezkách	36
7	Historické malé časopisy	40
7.1	Časopis Paděr.....	41
7.2	Časopis Lokali	42
7.3	Časopis Stoupa Hlásí	43
7.4	Noviny Banana Times	44
7.5	Časopis OBR&R.....	45
7.6	Časopis (Roverský) Řev	46
7.7	Časopis Šprochy	47
7.8	Časopis Rover	48
7.9	Časopis Netopýr.....	48
7.10	Tak trochu odlišné časopisy.....	49
8	Malé časopisy po pěti letech.....	50

8.1	Časopis Ajet'ák.....	50
8.2	Časopis Hlásínek.....	51
8.3	Časopis SMRK	52
8.4	Časopis Kruháč	52
8.5	Časopis Kvočlík.....	52
8.6	Časopis Protlak	52
8.7	Časopis Hořec	53
8.8	Časopis jednička Hlásí.....	53
8.9	Časopis Medvědník.....	53
8.10	Časopis Poslíček	53
9	Časopis Lampyris	55
9.1	Anabáze čísla 28	56
9.2	Soustředění v Říčanech.....	58
9.3	Poslední naděje pro 29. číslo	58
9.4	Výroční třicáté číslo.....	59
10	Články převzaté	64
11	Sdružení amatérských novinářů.....	67
12	Obsah školních časopisů	68
13	Závěrem	69
14	Seznam obrázků.....	70
15	Seznam zdrojů.....	71

1 Úvod

Malý časopis, náš časopis, nebo prostě jen časopis. Měsíčník, týdeník, občasník, anebo klidně i občasný měsíčník. Nemluví se o nich v televizi, nekoupíte si je v trafice a možná jste o žádném nikdy ani neslyšeli. A přesto existují. Malé, více či méně neformální a neoficiální tiskoviny, časopisy. Vycházejí ve všech koutech světa, jejich autoři o sobě vzájemně ani moc nevědí a přesto si jsou časopisy v mnohém podobné. Mohou mít jen několik málo stránek a vycházejí především proto, že je někdo chce tvořit a někdo jiný je chce číst. Nikdo na tom nezbohatne ani se neproslaví, ale přesto malé časopisy vycházejí stále dál. Překonaly nástup rozhlasu, televize i internetu a až na pár detailů se za ta léta vlastně moc nezměnily.

Školní časopisy jsou již tradiční součástí života a dění na některých školách. Mapují dění ve škole, přinášejí aktuální informace i žákovskou tvorbu, baví, podílí se na budování školní komunity. Někdy jsou hlavními hybateli žáci a studenti, někdy pedagogové, někdy vedení školy nebo všichni dohromady.¹

V roce 2011 jsem sepsal bakalářskou práci právě na téma malé časopisy². V této práci bylo zmíněno celkem jednadvacet malých časopisů, především oddílových časopisů skautských oddílů. Nyní, o pět let později, se podíváme na osud jedenadvacítky časopisů z bakalářské práce. Zjistíme, zda stále vychází a jak se změnilo časopisy Hlásínek, Smrk, Světlík, Čtverák, Ajeto, Krukáč, Wakan zpravodaj, Kvočlík, Blaník, eMKáčko, Protlak, Weyfuk, Lokali, Akela, Čigoligo, Hořec, Jednička Hlásí, Medvědník, Poslíček, Tresko-plesk a Lampyris. Taktéž si představíme některé další malé časopisy a zaměříme se i na nové trendy v této oblasti. Podíváme se na znovuzrození časopisu Lampyris do jeho současné podoby, kdy je obsah ovlivňován výhradně dětskými členy redakce. Zaměříme se také na místo malých časopisů v kontextu skautského výchovného programu a nepomineme ani historická čísla některých malých časopisů.

¹ Školní časopisy. *Škola médií* [online]. [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <https://www.skolamedii.cz/skolni-casopisy/>

² PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF.

Vydávat malý časopis „není vůbec snadná záležitost a kolik to vyžaduje úsilí vědí pouze ti, kteří se o to již sami někdy v minulosti pokusili či pokoušejí právě nyní.“³

Fenoménu malých časopisů se dlouhodobě věnuje Jiří Riki Řeháček⁴, který též sepsal publikaci *Můj malý časopis*⁵, kterou často tituluje pouze zkratkou MMČ. Jiří Riki Řeháček je skautem a významnou jihočeskou osobností působící v oblasti práce s dětmi a mládeží. Aktivně působí jako předseda v Asociaci nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje⁶, kde se angažuje například v pořádání regionální *Bambi*⁷, přehlídky dětských a mládežnických volnočasových aktivit anebo v realizaci krajského kola soutěže *Školní časopis roku*⁸.

³ WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendelova.cz/files/content/218/files/Jakseděláškolníčasopis.pdf>

⁴ Březové lístky: Jiří Řeháček - Bílý Riky. *Adam.cz* [online]. [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: <http://www.adam.cz/clanek-2014110010-brezove-listky-jiri-rehacek-bily-riki-8-stupen-bl.html>

⁵ ŘEHÁČEK, Jiří. *Můj malý časopis III*. 2001. Dostupné také z: <http://www.adam.cz/doc/mmc-03.pdf>

⁶ ANNO JČK [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.annojk.cz/>

⁷ *Bambi 2015* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://bambi215.wordpress.com/>

⁸ Školní noviny a časopisy. *Informační centrum pro mládež* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.icmtabor.cz/skolni-noviny-a-casopisy-2/>

2 Co se stalo s komunitou autorů

V roce 2011, na podkladě reakcí a kontaktů získaných v rámci dotazníkového šetření pro bakalářskou Práci *Malé časopisy*⁹, se začala rodit spolupracující komunita autorů malých oddílových časopisů. Z autorů jednadvaceti malých časopisů jich celkem sedm vyjádřilo přání vzájemně spolupracovat. Po určitou dobu se zdálo, že se podaří nastavit vhodnou formu spolupráce a sedm časopisů z Prahy, Brna a Frýdku-Místku bude vzájemně spolupracovat. Taková spolupráce by s největší pravděpodobností vedla ke sdílení námětů článků i dalšího know-how souvisejícího s tvorbou časopisů. Základem mělo být vzájemné sdílení textů k dalšímu použití v časopisech. Pokud například některý z oddílů vyrazil na měsíční cestu po Japonsku, bezesporu z ní vznikne zajímavá reportáž, kterou si s chutí přečtou i čtenáři dalších malých časopisů. Stejně tak článek o tradičních vánočních zvycích je text, který nemusí psát každý znovu od začátku a inspiraci lze sdílet. Celá platforma pro spolupráci by se tedy ve své podstatě podobala tomu, jak profesionální média pracují s informacemi z tiskových kanceláří, jen s tou drobnou odchylkou, že nové texty by mohl vkládat bez dalšího ověřování kterýkoliv z autorů zapojených časopisů. Jednalo by se o formu spolupráce, jaká v minulosti nebyla zaznamenána a pokud by vše fungovalo tak, jak bylo zamýšleno, pravděpodobně by se časem připojily i další malé časopisy, což by jednoznačně vedlo ke zvýšení kvality a obsahové rozmanitosti poskytovaných textů.

V tomto duchu bylo i mezi jednotlivými autory vyměněno několik e-mailů a v rychlosti vytvořena primitivní webová podoba platformy pro sdílení textů. Tím to ale skončilo. Nebyl vytvořen žádný příspěvek a komunikace ustala. Zdá se, že všichni zapojení autoři by velmi rádi odebírali hotové příspěvky a používali je ve svých časopisech, ale nikdo není ochoten poskytnout ten svůj. Komunita zaměřená na vzájemné sdílení příspěvků ale může fungovat pouze tehdy, pokud všichni, nebo alespoň převážná většina, je ochotna nejen brát, ale také dávat.

⁹ PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF.

3 Co nového od roku 2011

Mezi lety 2011 a 2015 proběhla v oblasti vydávání malých časopisů malá informační revoluce. Nejvíce to bylo poznat na internetové síti, na kterou se mnoho tvůrců malých časopisů zaměřilo. Postupně jeden časopis za druhým získával své vlastní internetové stránky, na kterých jsou buď jednotlivá čísla ke stažení anebo jsou zde rovnou zveřejněny i samostatné příspěvky. Přestože v Česká republika je k internetové síti připojena již od roku 1990 a internet je pro širší populaci běžně dostupný již někdy od roku 1995,¹⁰ tak malé časopisy se na tuto síť sítí ve velkém dostávají teprve až v posledních letech. Celá řada tvůrců malých časopisů se také pokusila svůj malý časopis doplnit či nahradit přímým internetovým zpravodajstvím a některým se dokonce podařilo i v tomto prostředí obstát a jejich malý časopis v online podobě úspěšně vychází dál.

Na internetovou síť se ale nepřesunuli jen tvůrci a jejich čtenáři, ale také všelijací rádci a pomocníci. Jestliže v roce 2010 se pomocná odborná „ruka“, či dobře míněná rada, pro tvorbu malého časopisu hledala nejlépe tak, že sám tvůrce aktivně oslovil své známé a postupně se dostal až k člověku „mediálně znalému“, který mu s trochou štěstí dokázal pomoci, tak v roce 2015 stačí chvilka vyhledávání na internetu a každý najde mnoho návrhů, dobrý rad a přesných postupů, jak postupovat při tvorbě malých časopisů, čeho se vyvarovat a čeho se naopak nebát. Navíc, v souladu se zásadami a principy souhrnně označovanými termínem Web 2.0¹¹ nejsou tvůrci malých časopisů jen pasivními příjemci těchto rad, oni sami tyto rady dávají dalším, doplňují a zpřesňují rady poskytnuté jinými, vzájemně se dělí o své zkušenosti. Jít dnes s malým časopisem na internetovou síť je vlastně totéž, jako účastnit se nikdy nekončícího setkání tvůrců a redakcí malých časopisů.

Společný sdílený prostor v rámci internetu má velmi pozitivní vliv také na vývoj terminologie používané kolem malých časopisů. Terminologie byly doposud poněkud nejednotná a v podstatě každý, kdo se rozhodl k tématu malých časopisů publikovat, používal z části terminologii vlastní. Stačí se podívat na všechny názvy, které se pro označení této kategorie tiskovin používají – malý časopis, náš časopis, dětské noviny, neformální tiskovina

¹⁰ *Historie internetu v české republice* [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>

¹¹ Web 2.0. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Web_2.0

a mnohé další. Kdo bude vítězem v této neformální soutěži názvů zatím není zřejmé. V této práci je používán pojem malý časopis, který pravděpodobně jako první použil a poté i sám propaguje Jiří Řeháček ve své publikaci *Můj malý časopis*.¹²

Zajímavý vývoj má také slovo označující osobu, která zejména stojí za konkrétním malým časopisem. V paralele s profesionálními tiskovinami by se mohlo zdát, že takový člověk bude označen jako vydavatel, autor či šéfredaktor. Přestože kterýmkoliv z těchto slov by tento člověk pravděpodobně tituloval sám sebe, v rámci komunity bývá čím dál častěji označován jako tvůrce časopisu, neboť jeho činnost je mnohem více tvůrčí, tvořivá, než vydavatelská, autorská či šéfredaktorská. Navíc pojem tvůrce umožňuje takto označit i větší skupinu osob. Dalším velmi často používaným pojmem je pojem redaktor, nicméně nejedná se o synonyma. Lze říci, že redaktor je, souhlasně s profesionálními tiskovinami, ten, kdo vytváří obsah, píše reportáže, pořádá rozhovory. Samotný tvůrce, jakožto osoba nesoucí základní myšlenku časopisu a posouvající jej kupředu se ale na takovéto práci vůbec podílet nemusí. Dokonce je to i velmi časté například u školních časopisů, kde by se jako tvůrce mohl označit učitel vedoucí zájmový kroužek, v rámci něhož studenti, redaktoři, tvoří školní časopis. Velmi často je však tvůrce zároveň i redaktorem a současně tyto dvě činnosti nelze od sebe zcela oddělit.

3.1 Sociální sítě a osobní blogy

V posledních pěti letech došlo k masivnímu rozšíření sociálních sítí, zejména pak sociální sítě facebook¹³, do většiny oborů lidské činnosti. Ani oblast malých časopisů nebyla této „novinky“ ušetřena. V letech 2012 a 2013 byla právě na facebooku založena celá řada profilů malých časopisů. Zakladatelé těchto profilů se snažili tímto způsobem získat nové virtuální „fanoušky“ pro svůj časopis, někteří uváděli profil na sociálních sítích jako možnost vzájemné komunikace s komunitou čtenářů. Postup byl však vždy v zásadě totožný, po založení profilu následovalo krátké období, kdy se jeho zakladatelé pokoušeli získat co nejvíce „fanoušků“, v případě facebooku v podobě označení „To se mi líbí“ udělených jednotlivými uživateli stránce časopisu. Poté bylo na stránce zveřejněno několik příspěvků týkajících se časopisu, případně i části článků jakožto pozvánka k přečtení časopisu celého, na příspěvky obvykle téměř nikdo nereagoval, postupně bylo příspěvků vkládáno stále méně a

¹² ŘEHÁČEK, Jiří. *Můj malý časopis III*. 2001. Dostupné také z: <http://www.adam.cz/doc/mmc-03.pdf>

¹³ Facebook [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: www.facebook.com

méně příspěvků, až nakonec nebylo vkládáno nic a facebooková stránka časopisu upadla v zapomnění anebo byla smazána. Jedním z profilů, který přestál svůj zrod a aktivně funguje dokonce i nyní, kdy přestal vycházet s ním spojený malý časopis, je profil časopisu Šepot¹⁴.

Profily na sociálních sítích mají obvykle založeny velké profesionální časopisy. Využívají je především jako levný reklamní prostor a možnost aktivní komunikace se svými fanoušky, čtenáři. Jako příklad takového fungujícího profilu lze uvést například profil časopisu *Apetit* na sociální síti Facebook¹⁵. V případě malého časopisu, školního, oddílového či komunitního, ale obvykle již máme oslovenu celou svoji cílovou skupinu a reklama je potom poněkud navíc a zbytečná. Stejně tak se svými ženáci se dnes a denně setkáváme ve škole, v oddíle či v místě bydliště a proto není potřeba podporovat a rozšiřovat komunikační kanály prostřednictvím sociálních sítí. Poněkud odlišná může být situace v případě školního časopisu, pokud je tvorba reklamy či provoz profilu na sociální síti pojat jako jeden z výchovně vzdělávacích výstupů celého projektu. V takovém případě ale platí, že obě tyto aktivity mají pozitivní dopad především v průběhu své tvorby a samotnou redakci a jejich vliv na časopis jako celek již není podstatný. V případě časopisu pro teenagery může být profil časopisu na sociální síti využit jako značka modernosti v přístupu redakce.

Současně s rozvojem profilů malých časopisů na sociálních sítích se i nadále objevují blogy či podobně laděné internetové stránky jednotlivých časopisů, byť je pravdou, že právě s rozvojem sociálních sítí je webových stránek přímo věnovaných konkrétnímu časopisu stále méně. Obsah takových blogů je pak obvykle totožný s již dříve popsáním obsahem profilu časopisu na sociální síti. V konečné fázi pak blog buď zaniká, nezávisle na tom, zda časopis dále vychází či nikoliv, anebo získá podobu pouhého elektronického archivu již vydaných čísel.

3.2 Školní časopisy v podání o. s. Abeceda

Občanské sdružení Abeceda získalo nemalou finanční částku z prostředků ESF na projekt Čtenářská gramotnost a projektové vyučování¹⁶. V rámci tohoto projektu se, kromě mnoha

¹⁴ Šepot. *Facebook* [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/sepot.vi/>

¹⁵ Šepot. *Facebook* [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/sepot.vi/>

¹⁶ O projektu. *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/o-projektu>

jiných aktivit, uskutečnila pod názvem *Náš časopis* v letech 2010, 2011 a 2012 soutěž školních časopisů základních škol. Ale nejen to, současně se na souvisejících internetových stránkách www.ctenarska-gramotnost.cz a www.sotkoviny.cz objevila řada materiálů s tvorbou školního časopisu úzce souvisejících. Šlo o podrobné návody na to, jak řídit redakci školního časopisu a jak taková redakce vůbec vypadá, jak dělat ankety, rozhovory, dotazníky, komixy, jak správně fotit a jak tvořit reportáž, recenzi, zprávu či pozvánku. Vše psáno přímo odborníky, anebo alespoň za jejich bedlivého dohledu, proloženo názornými příklady, rozhovory s žurnalisty a příklady dobré praxe. Ani tím ale aktivity občanského sdružení *Abeceda* nekončily. V rámci vyhodnocení soutěží školních časopisů bylo jejich tvůrcům oznámeno nejen jejich umístění v soutěži, ale bylo jim také doporučeno, v čem a jak by se mohli zlepšit. Ty časopisy, které se následně doopravdy zlepšily získaly certifikát kvalitního školního časopisu. Aby toho náhodou nebylo málo, tak se také uskutečnilo nejedno tvůrčí setkání redakcí školních časopisů společně s novináři a vzájemná výměna jejich zkušeností. Všechno dobré ale jednou skončí, stejně tak i bohatá finanční podpora tohoto projektu. Projekt byl plánován již od počátku jako tříletý, během té doby naplnil předpokládané cíle a v prosinci roku 2012 byl ukončen. Internetové stránky pro učitele ZŠ na adrese www.ctenarska-gramotnost.cz, stejně jako stránky pro žáky, mladé spisovatele, na www.sotkoviny.cz přestaly být aktualizovány v podstatě okamžitě s ukončením projektu. Pár příspěvků se na nich ještě objevilo, ale s původním informačním přívalem se to nedá vůbec srovnávat. Jelikož oblast malých časopisů je dlouhodobě poměrně stabilní a nedochází k dramatickému vývoji, lze očekávat, že materiály v rámci zmiňovaného projektu vytvořené vydrží ještě po dlouhou dobu aktuálními a zajímavými informace pro začínající tvůrce malých časopisů. Na internetu ale nic není trvalé, 5. února 2016 dojde k vypršení platnosti registrace obou zmiňovaných domén¹⁷ a pokud se občanské sdružení *Abeceda* nerozhodne investovat do projektu vlastní peníze a registraci prodloužit, tak bude obsah obou stránek jednou pro vždy ztracen.

3.3 Školní časopis roku

Výrazně trvalejší působení v oblasti malých časopisů, než předchozí popsany projekt čtenářské gramotnosti, má Asociace středoškolských klubů se svoji soutěží „Školní časopis

¹⁷ Hledat v registru. *CZ.NIC* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <https://www.nic.cz/whois/?d=sotkoviny.cz>

roku¹⁸, která se uskutečňuje nepřetržitě již od roku 2007. V roce 2015 tedy proběhl již devátý ročník této soutěže. Soutěž má šest soutěžních kategorií časopisy vydávané žáky 1. stupně, 2. stupně, společně 1. a 2. stupně, vydávané žáky středních školy, vydávané společně žáky středních škola 2. stupně základní školy a poslední soutěžní kategorii pro oddílové časopisy. Každý tvůrce malého časopisu jej může nejprve přihlásit do krajského kola, přičemž z každého z krajských kol mohou postoupit do celostátního finála nejvýše dva časopisy v každé ze soutěžních kategorií a k tomu ještě po jednom časopisu ve speciálních kategoriích obsah, grafika a titulní strana.

To, co je zajímavé a co motivuje mnohé redakce v účasti v soutěži není ani tak soutěž samotná nebo možnost umístit si do časopisu značku „Školní časopis roku“, byť i to je velmi cenné a jsou časopisy, které zvítězily více než jedinkrát. Tou hlavní cenou pro všechny zúčastněné jsou workshopy a jiná setkání u příležitosti vyhlášení. Každý z pořadatelů krajského kola toto pojme po svém, ale zpravidla se nejedná jen o prosté vyhlášení, ale bývá doplněno setkáním s novináři či jinými publicistickými odborníky a tvořivými dílnami pro autory vyhodnocovaných časopisů. Právě takováto setkání posouvají vývoj v oblasti malých časopisů kupředu.

3.4 sCOOL web 2015

V prvním pololetí školního roku 2014/2015 zorganizovala společnost EDUin, o. p. s.¹⁹ pod názvem sCOOL web 2015 soutěž školních webů²⁰, školních internetových stránek. Z pohledu školních časopisů je zásadní především to, že zveřejnění školního časopisu na stránkách školy bylo jedním ze šesti kritérií v oblasti „pedagogické informace o způsobech vzdělávání“²¹. To, zda škola má na svých internetových stránkách zveřejněn školní časopis bylo postaveno na roveň zveřejnění žákovských prací, inspekčních zpráv, metod práce s žáky, školního vzdělávacího programu a strategie školy. Plného počtu bodů v tomto kritériu škola dosáhla, pokud se na internetových stránkách školy daly dohledat plná čísla vydaných školních časopisů, ale k získání alespoň nějakých plusových bodů stačila prakticky jakákoliv zmínka,

¹⁸ Soutěž školních časopisů [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <https://www.nic.cz/whois/?d=sotkoviny.cz>

¹⁹ EDUin [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.eduin.cz/>

²⁰ Soutěž školních webů [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.scoolweb.cz/>

²¹ Kritéria soutěže. Soutěž školních webů [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.scoolweb.cz/kriteria-souteze/>

že na škole časopis vychází. Přitom se vůbec nemuselo jednat o „klasický tištěný“ časopis, ale o jakoukoliv podobnou formu žákovské komunikace. Dle pořadatelů soutěže „*Školní časopis nebo žákovské stránky jsou jednak výrazem vnitřní demokracie na škole, zároveň umožňují u žáků komplexně a ve velké míře rozvíjet potřebné kompetence stanové rámcovým vzdělávacím programem.*“.

Přestože s výše uvedeným je možno beze zbytku souhlasit, je třeba se zamyslet nad tím, jak se kritérium školního časopisu dostalo do soutěže o nejlepší školní internetové stránky. „*Kritéria soutěže jsme se snažili koncipovat komplexně tak, aby reflektovala nejen praktickou využitelnost pro uživatele, technickou kvalitu, zahrnutí moderních trendů a dokonalý design, ale i takový obsah, který bude školu otevírat veřejnosti a nadstandardně s ní komunikovat.*“²² „*Nejde pouze o technickou a vizuální stránku webu, ale zejména o informační funkci webů a celkovou ergonomii stránek.*“²³ Právě proto, že v soutěži byla značná pozornost věnována obsahu internetových stránek a tomu, co tento obsah vypovídá o škole samotné, se mezi kritéria soutěže dostal i školní časopis. Pro příští ročník soutěže by bylo vhodné toto kritérium zpřesnit a uvést, že jsou myšleny žákovské školní časopisy, tedy časopisy, které přímo tvoří anebo do kterých aktivně přispívají žáci školy. Plátek pana ředitele, do kterého při vhodné konstelaci hvězd může přispět také pan zástupce totiž výrazem vnitřní demokracie není a žáky v rozvoji potřebných kompetencí také nikam neposune, avšak na internetových stránkách být zveřejněn může.

Do soutěže bylo přihlášeno celkem 95 internetových stránek základních škol a 41 stránek škol středních. Na základě údajů ze statistické ročenky školství²⁴, podle které je v ČR 4 106 škol základní a 1 310 škol středních se do soutěže přihlásilo 2,31% základních a 3,13% škol středních. Každou školu hodnotili dva až tři hodnotitelé, kteří přidělovali body podle toho, zda na stránkách našli celý časopis, zmínku o něm anebo zda se s časopisem vůbec nesešli. Základních škol, které měli na svých stránkách celý časopis anebo alespoň zmínku o něm bylo v dle udělených bodů celkem 50 (53% přihlášených škol), v kategorii středních

²² O soutěži. *Soutěž školních webů* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: www.scoolweb.cz/o-soutezi/

²³ Fotky a videa od SCOOOL web. *Facebook* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10205128192939756>

²⁴ Vývojová ročenka školství. *MŠMT* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyvojova-rocenka-skolstvi-2004-05-2014-15>

škol se pak jednalo o 18 škol (44%)²⁵. Toto hodnocení hodnotiteli pořadatele probíhalo v období od 30. září do 19. října. V období od 23. do 29. listopadu jsem provedl osobní prověření tohoto stavu, kdy jsem hledal zmínky o školním časopisu na internetových stránkách oněch 50 základních a 18 středních škol. V listopadovém soukromém hodnocení byl školní časopis zmíněn již pouze na 37 internetových stránkách ze zařazených základních škol (40% z celkového počtu všech soutěžících škol) a na pouhých 10 stránkách v případě škol středních (24% z celkového počtu všech soutěžících škol). Jelikož se jedná o propad 13% u škol základních a dokonce 20% u škol středních, je na místě se zamyslet nad možnými příčinami tohoto stavu.

První z možných scénářů je, že pracovníci dané školy se po seznámení s kriterii soutěže rozhodli na své internetové stránky přidat zmínky o vycházejícím školním časopisu anebo pár čísel nějakého dříve na škole vycházejícího časopisu zveřejnit a tím „nahnat body“. Není těžké uvěřit, že něco takového pár škol napadlo, není těžké ani uvěřit tomu, že se tak v některých případech i stalo, ale je jen těžko představitelné, že by k něčemu docházelo v takovémto rozsahu, zvláště když „nahnat body“ bylo možno výrazně snadněji u jiných kriterií.

Druhým, mnohem věrohodnějším, scénářem je, že časopis prostě přestal vycházet a tak se škole rozhodla zmínky o něm, jakožto evidentně neaktuální, ze svých internetových stránek odstranit. Na převážné většině základních škol probíhá tvorba časopisu v rámci zájmového útvaru, zájmového kroužku. Na obvyklé zájmové kroužky jsou v průběhu září vybírány přihlášky a kroužek zahajuje svoji činnost na začátku října. Ještě v průběhu prvního týdne či dvou přitom obvykle není zcela jisté, které kroužky zůstanou otevřeny, protože řada dětí se teprve po úvodní lekci rozhodne, ve kterém kroužku setrvá. Je vcelku dobře možné, že škola v průběhu prvního říjnového týdne zjistila, že se nepodařilo naplnit potřebnou kapacitu „novinářského“ kroužku, tento kroužek tedy nebyl otevřen a školní časopis se minimálně v prvním pololetí letošního školního roku vydávat nebude. Z internetových stránek školy je ale informace o pravidelně vydávaném časopisu smazána až s určitým časovým odstupem, daným prostě tím, že na začátku října jsou ve škole důležitější věci na práci, než je zmínka o časopisu na školním webu a tak v okamžiku hodnocení hodnotiteli soutěže sCOOL web je školní časopis na internetových stránkách stále uveden. V průběhu měsíce ale dojde

²⁵ *Výsledky soutěže sCOOL web 2015 - kriterium č. 31*. Praha, 2015. Neveřejný dokument.

k aktualizaci této informace a tak při mém prověřování stavu na konci listopadu již zmínku o časopisu na některých internetových stránkách nenaleznu.

To, že má škola školní časopis na svých stránkách zmíněn ještě ale neznamena, že časopis skutečně vychází. Z oněch 37 základních škol zařazených do soutěže sCOOL web, které měli koncem listopadu na svých stránkách zmíněn školní časopis, na pouhých 14 školách (37%) aktivně vychází. Z celkového počtu 95 přihlášených základních škol tedy školní časopis aktuálně aktivně vychází na 15% z nich. V případě středních škol byl aktivní časopis nalezen na šesti z nich (60%) a školní časopis tedy vychází taktéž na 15% z přihlášených středních škol.

Vzhledem k použitému zdroji a velikosti vzorku nelze tyto výsledky s jistotou zobecnit pro všechny základní a střední školy v republice. Je možné pouze prohlásit, že školní časopis s internetovým archivem anebo jinou formou online prezentace aktivně vydává přibližně 15% základních a středních škol.

Pokud bychom se přesto o zobecnění tohoto údaje pokusili, dostali bychom se k tomu, že školní časopis vychází na přibližně 600 školách základních a 200 školách středních. Přestože tento údaj je vzhledem k již výše zmíněné velikosti a metodě výběru vzorku zcela jednoznačně nepřesný, jedná se současně o nejpřesnější dostupný údaj v oblasti vydávání malých časopisů. Na následujících stránkách bude zmíněna přibližně stovka těchto časopisů.

3.5 Issuu

V posledních letech se do podvědomí tvůrců malých časopisů, zejména pak těch školních, dostává též publikační platforma Issuu²⁶, fungující již od roku 2006²⁷. Internetová služba Issuu je ve své podstatě největší sbírkou publikací od nezávislých autorů volně k přečtení na celém světě. Webová stránka služby není přeložena do českého jazyka, ale to v žádném případě nebrání umístění česky psaných časopisů. Služba je poskytována pro uživatele zcela zdarma a každý registrovaný uživatel do ni může nahrávat své dokumenty ve formátu PDF,

²⁶ Digital Publishing Platform for Magazines, Catalogs, and more. *ISSUU* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: www.issuu.com

²⁷ Issuu. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Issuu>

keré si pak ostatní mohou online prohlížet a, pokud to nahrávající uživatel povolí, také stahovat.

Pro zobrazení časopisu není potřeba žádná speciální aplikace v počítači čtenáře, ale stačí internetový prohlížeč. Jelikož ale do Issuu lze nahrát dokument pouze ve formátu PDF a prakticky každý počítač je vybaven programem pro čtení souborů v tomto značně rozšířeném formátu, nejedná se ze strany Issuu tak docela o výhodu. Čtení prostřednictvím Issuu je doplněno grafickými efekty jako například efekt postupného otáčení stránek. Výhodou pro čtenáře je také to, že před sebou na monitoru vidí celé dvojstránky časopisu, jak kdyby četl jeho papírovou podobu, a nikoliv jen stránku jedinou, jak je to obvyklé ve většině PDF souborů. Nevýhodou této čtečky je poněkud neintuitivní ovládání, na které se však časem dá zvyknout, a špatné možnosti stran přibližování, zvětšování, stránek časopisu. Zejména na menších monitorech je pak časopis v tomto formátu prakticky nečitelný.

3.6 Diskuze na serveru Alík.cz

Na internetovém serveru Alík.cz vyšel v květnu 2009 článek od dětské autorky s přezdívkou Ančovička26²⁸, která v něm velmi stručně popisuje tvorbu školního časopisu a nabádá ostatní, aby s tím sami začali. Samotný „návod“ a nápady popsané v článku ve své podstatě spíš dokazují, že se skutečně jedná o článek dětské autorky a text článku sám o sobě není pro naše potřeby nijak zvlášť důležitý.

Mnohem zajímavější je z našeho pohledu následná diskuze pod článkem, která probíhala od 13. května 2009 až do 25. února 2010, tedy téměř celý rok, a ve které se další z dětských čtenářů vyjadřovali k existenci školních časopisů na svých školách. Data z takovéto internetové diskuze není možné žádným způsobem ověřit a většina příspěvků jen bez dalšího upozorňuje, že „u nás“ časopis vychází.

My máme ve škole časopis Pecka . Tomu se ani jako nedá říkat časopis. Oni tam vždycky dají básničky, vtipy, články a třeba něco opíšou z normálního časopisu. A je to pro všechny třídy

2. stupně a nic za to neplatíme.

Leňulda, Alík.cz

²⁸ Už máte školní časopis? Alík.cz [online]. [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: http://alík.idnes.cz/uz-mate-skolni-casopis-0bl-/alík-alikoviny.asp?c=A090429_195246_alík-alikoviny_jtr

V diskuzi bylo zveřejněno celkem 74 diskusních příspěvků od 55 registrovaných uživatelů, pravděpodobně z řad žáků především základních škol. Dohromady 48 příspěvků v diskuzi se týká školního časopisu. Ve 34 případech (70%) diskutující konstatují, že mají či měli na škole školní časopis. V šesti příspěvcích (12,5%) byla myšlenka školního časopisu podpořena, obvykle v tom kontextu, že přispěvatelé by školní časopis uvítali anebo se sami začnou angažovat v jeho realizaci. Taktéž v šesti příspěvcích (12,5%) bylo zmíněno, že myšlenka školního časopisu je nesmysl. Argumentace v tomto případě ale již nebyla jednoznačná a opírala se buď o názor přispěvatele, že takový časopis by nikdo nečetl, o špatnou zkušenost s nekvalitním školním časopisem anebo o prosté nepochopení myšlenky a principů školního časopisu. Pro úplnost lze ještě doplnit, že ve dvou příspěvcích (4%) přispěvatelé bez dalšího zmínili, že školní časopis na škole nemají.

(Školní časopis) Zatím nemáme, ale ve čtvrtek jednou za týden máme parlament. Tak bych se tam třeba zrovna na ten „Školní časopis“ zeptala.

nickyka, Alik.cz

Dle názorového zastoupení v této diskuzi by se mohlo zdát, že školní časopis je věc vesměs dobrá a prospěšná. Kde vychází, tam si jej chválí a nedají na něj dopustit a jen málo školou povinných dětí se v průběhu své školní docházky dokáže setkání alespoň s jediným číslem školního časopisu vyhnout. Článek nese nadpis „Už máte školní časopis?“, díky kterému lze dovozovat, že by si jej mohla přečíst i skupinka čtenářů, kteří na své škole časopis nemají. Bohužel tyto výsledky nelze žádným způsobem ověřit a ani porovnat s jiným článkem na podobné téma. Na základě celkového množství zanechaných komentářů pod tímto článkem lze však usoudit, že téma školních časopisů je dětmi, minimálně uživateli internetové stránky Alik.cz, značně populární. Ostatní dětské články zveřejněné v podobné době získaly obvykle jen několik málo komentářů.

Zajímavým příspěvkem k tématu oblíbenosti školních časopisů může být i minianketa realizovaná na začátku školního roku 2014/2015 redaktory školního časopisu Křtiny Times ze základní školy Křtiny před vydáním prvního čísla školního časopisu a zveřejněná právě v prvním čísle. V rámci této ankety se zeptali 31 respondentů z řad žáků křtinské školy, což je po odečtení vlastní redakce téměř čtvrtina všech žáků dané školy, zda považují vznik a následné pravidelné vydávání školního časopisu za dobrý nápad. Celkem 23 respondentů (74%) považovalo školní časopis za dobrý nápad a pouhých 8 respondentů (26%) nevidělo ve školním časopise žádný přínos. Ze zveřejněných výsledků ankety však již nelze vyčíst žádné

další podrobnosti, například o možném názorovém rozporu mezi žáky prvního a druhého stupně.

Z obou provedených anket, byť ve způsobu jejich provedení by mohlo být nalezeno mnoho nedostatků, ve své podstatě vyplývá, že začít vydávat školní časopis je vcelku dobrý nápad. Nutno však poznamenat, že dobrý nápad není vše. Je potřeba jej také dobře, kvalitně, uskutečnit, aby se dostavil i dobrý výsledek.

3.7 Anketa *Náš časopis*

V roce 2011 jsem uspořádal anketu mezi čtenáři časopisů popsanych v bakalářské práci *Malé časopisy*²⁹. Formou elektronického online dotazníku byli osloveni čtenáři časopisů *Světlík* a *Blaník*. Výběr právě těchto dvou časopisů byl dán tím, že pouze tvůrci této dvojice souhlasili s provedením výzkumu mezi svými čtenáři, tedy s přepískáním odkazu na online dotazník. Čeho se báli ostatní tvůrci, že spolupráci odmítli, se mi zjistit nepodařilo. Čtenáři těchto malých časopisů měli formou školního známkování (1 = nejlepší, 5 = nejhorší) ohodnotit kvalitu časopisu v oblastech obsah, grafika, název časopisu a celkový dojem. Dále byli čtenáři formou otázky s volnou odpovědí vyzváni aby uvedli, co z časopisu si přečtou nejraději, na co se vždy těší.

Od časopisu *Světlík*, jehož čtenářská základna v té době obsahovala přibližně patnáct čtenářů, se podařilo získat jen těžko uvěřitelných devět odpovědí. V anketě tedy reagovalo celý 60% čtenářů, respektive čtenářek, časopisu. V hodnocení obsahu dosáhl *Světlík* na hodnotu 1,3, za grafiku 1,5, za název 1 a v celkovém dojmu získal známku 1,3. nejžádanějším obsahem byly jednoznačně klepy či drby a rubrika „poradna ovčího dědečka“, které se objevily ve všech odpovědích a poté rozhovor, který se objevil pětkrát. Dlužno poznamenat, že *Světlík* byl v uvedené bakalářské práci označen za nejzvláštější časopis ze všech, obvyklému pojetí skautských oddílových časopisů se totiž vymykal grafikou, obsahem a v podstatě úplně vším, čím se dalo. Pokud bychom časopis porovnali s desaterem kvalitního časopisu³⁰, tak bychom jen částečně uspěli s rozhovorem, který ale není stálou rubrikou, a časopis by okamžitě byl označen za nekvalitní, za „naprostý propadák“. Jak ale vcelku jednoznačně vychází

²⁹ PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF.

³⁰ Jak se pozná kvalitní školní časopis - desatero zásad. *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/kvalitni-casopis-1>

z provedené ankety, časopis se naprosto přesně trefil do vkusu své cílové skupiny. Je to časopis vydávaný členkou oddílu pro několik málo svých kamarádek ve velmi malém oddíle, pravděpodobně proto nebylo těžké se takto přesně trefit. Čtenářům je totiž úplně jedno, co si o jejich plátku myslí „učení páni odborníci“, je to prostě „ten jejich časopis“, na nic si nehraji a oni ho chtějí takový, jaký je. Je pochopitelně vcelku možné, že tvůrkyně předala čtenářkám anketu s komentářem ve stylu „Dejte tam samé jedničky, ať je vidět, že jsme nejlepší.“, což by výsledky částečně ovlivnit mohlo. Na druhou stranu je ale pravdou, že pokud by ji čtenáři poslechli a skutečně takto hlasovali, tak by to tvrzení nebylo daleko od pravdy.

I přes pozitivní ladění předchozích řádků to s časopisem Světlík nevypadá nijak dobře. Zcela přesně: poslední Světlík vyšel v roce 2010. Další číslo bylo plánováno, rozpracováno a nevydáno. Jesky, tvůrkyně Světlíku to zdůvodnila slovy „*Prostě už nebyl čas a taky chuť to dělat. Ono se nás stejně scházelo pořád málo a když si něco chceme, tak je to lepší dát na Facebook anebo si to poslat e-mailem, to potom alespoň víme, že si to všichni přečtou. Dávat si do časopisu věci z internetu už taky nemá smysl, když teď máme internet všichni doma. Tak asi proto nevychází. Ale občas se ještě podíváme do starých čísel v klubovně. Teď máme v oddíle zase několik úplných nováčků, tak pro ně možná zase nějaký časopis uděláme.*“ V této výpovědi lze nalézt několik velmi významných skutečností. Časopis zanikl ve chvíli, kdy jeho tvorba přestala tvůrkyni bavit (*nebyl čas a taky chuť*), nicméně to, že časopis nevychází ještě neznamená, že by v oddíle byla „protičasopisová“ nálada (*možná zase nějaký časopis uděláme*), nicméně případný nový časopis se bude od původního Světlíku značně lišit, protože jeho dřívější obsah byl definován nedostupností internetu pro členky oddílu, což již dnes neplatí. (*když teď máme internet všichni doma*)

Druhým z časopisů zařazených do ankety byl časopis Blaník. Jedná se o časopis pro vedoucí skautského střediska Blaník. V době provedení výzkumu časopis pravidelně vycházel v nákladu přibližně dvaceti výtisků, jeho očekávaná čtenářská základna ale čítala něco kolem 50 čtenářů, protože značná část vedoucích četla časopis v jeho elektronické verzi. Do hlasování se zapojilo celkem 13 čtenářů, tedy přibližně čtvrtina z předpokládaného množství čtenářů. V hodnocení obsahu získal časopis známku 2,2, v hodnocení grafiky známku 2,15, za název 2 a v celkovém dojmu dosáhl na hodnocení 2,15. Za zmínku stojí, že v hodnocení názvu časopisu se objevili samé jedničky a tři pětky. Respondenti, kteří uvedli takto špatné hodnocení názvu současně velmi negativně hodnotili i zbytek časopisu. Zdá se, že existuje malá skupina lidí, kterým se zásadně nelíbí časopis, který ostatní považují za skvělý.

Z obsahu mají čtenáři nejraději zápisy z uplynulých akcí (6 hlasů), dále pak rubriky „Kdo je kdo“ a anketa (shodně 5 hlasů), pár čtenářů se kladně vyjádřilo i k rubrice rozhovor (3 hlasy).

Vzorek čtenářů časopisu Bláník není natolik reprezentativní jako u předchozího časopisu Světlík, ale i tak je zřetelný obecný a známý trend: Čím více čtenářů, tím spíše je nemožné zavděčit se každému.

Ani časopis Bláník nevydržel vycházet do dnešních dnů. Proč tomu tak je se lze jen dohadovat, protože poslední známý redaktor na dotazy nereagoval. Časopisu budiž ctí, že vycházel až do roku 2014, kdy v září vyšlo jeho doposud poslední číslo a po celou tu dobu se držel na velmi vysoké obsahové i grafické úrovni, která by mohla směle soutěžit s mnohými profesionálními tiskovinami. Z určení časopisu jako zdroje informací pro vedoucí dětských oddílů, a také ze zdrojů blízkých vedení střediska, si lze dovozovat, že s nástupem nové generace vedoucích klesl zájem o informace distribuované ve formě časopisu a tak bylo toto umělecké dílko nahrazeno e-mailovou komunikací. Současně několik v minulosti aktivních přispěvatelů již vyčerpalo své tvůrčí zanícení a nadále necítili potřebu se o své zážitky s ostatními dělit.

3.8 Další aktivity pro tvůrce malých časopisů

V městské knihovně v Kutné hoře se uskutečnil v roce 2012 workshop, tvůrčí a pracovní setkání, pro redaktory školních časopisů³¹. Toto konkrétní se uskutečnilo v rámci projektu čtenářské gramotnosti občanského sdružení Abeceda, o kterém již byla řeč. Ale nejednalo se o jediné setkání tohoto druhu. Na mnoha místech po celé republice se pravidelně pořádají takovéto setkání pro tvůrce a redaktory časopisů a stále je o ně velký zájem. Po letech tichého vydávání a sporadických malých akcí se v oblasti malých časopisů konečně něco děje. Již v roce 1198 psali pánové Mgr. Pvel Wojnar a Mgr. Bohumil Zmrzlík ve své publikaci *Jak se dělá školní časopis, aneb Školní časopisy pod lupou*³² „*Mimořádný zájem je rovněž o jakákoliv setkání žákovských redaktorů a zainteresovaných pedagogů, kde se předávají*

³¹ Mladí redaktori z Nymburka odhalili, jak vylepšit svůj školní časopis. *Adam.cz* [online]. [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://www.adam.cz/clanek-2012070024-mladi-redaktori-z-nymburka-odhalili-jak-vylepsit-svuj-skolni-casopis.html>

³² WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendelova.cz/files/content/218/files/Jaksedelaskolnicasopis.pdf>

získané zkušenosti a zároveň hledají ty nové úplně nejrychleji.“. Tento zájem ani po letech nepolevil, spíše naopak.

Převážná většina těchto aktivit se točí kolem fenoménu školních časopisů, zejména pak na základních školách, a poněkud se zapomíná na další místa, na kterých se lze s malými časopisy setkat. Přestože například do soutěže Školní časopis roku se lze přihlásit i s časopisem oddílovým, není v této oblasti příliš mnoho účastníků. Například v pardubickém kraji nebyl v této kategorii minimálně od roku 2012 vyhlášen žádný časopis³³ a nejinak je tomu i v kraji Jihočeském³⁴. Podstatná část informací o veškerých těchto aktivitách se šíří především prostřednictvím školních informačních kanálů a jsou tedy pro tvůrce oddílových a jiných časopisů prakticky nedosažitelné. Je pak vcelku k ničemu, že se takové časopisy do soutěže mohou přihlásit, pokud se o ni nedozvědí.

Zejména již několikrát zmiňovaný projekt čtenářské gramotnosti realizovaný občanským sdružením Abeceda měl na školách značný ohlas a lze najít mnoho škol, které právě v období realizace tohoto projektu začalo vydávat svůj školní časopis. Na některých z těchto škol vydržel časopis až do dnešních dnů. Školy a zejména aktivní pedagogové mezi sebou dokáží pozitivní zkušenost s tvorbou školního časopisu velmi dobře sdílet a tak lze dnes vcelku často narazit na právě vznikající školní časopis. Zato najít nově vznikající časopis oddílový je prakticky nemožné.

³³ Školní časopis roku. *Občanské sdružení Altus* [online]. [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: http://www.osaltus.cz/index.php?option=com_content

³⁴ Školní noviny a časopisy. *Informační centrum pro mládež* [online]. [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: <http://www.icmtabor.cz/skolni-noviny-a-casopisy-2/>

4 Školní časopisy pod lupou

V lednu roku 1998 sepsali Mgr. Pavel Wojnar a Mgr. Bohumil Zmrzlík, učitelé na ZŠ Mendlova v Karviné a hlavní spolupracovníci žákovské redakce školního časopisu Mandelíček, publikaci *Jak se dělá školní časopis anebo Školní časopisy pod lupou*, jejíž přepis později zveřejnili i na internetových stránkách školy.³⁵

Celý text, přestože byl napsán již v roce 1998, je napsán dokonale nadčasově a je prakticky bez výhrad použitelný i v dnešní době. Čtenář se pochopitelně pousměje nad poznámkami, že pokud ve škole není počítač, tak bohatě stačí využít psací stroj a že pokud ve škole počítač je, a pokud jej má dokonce i někdo z žáků doma, tak může hotový článek přinést na disketě. V tomto ohledu jsme dnes již, pochopitelně, na zcela jiné úrovni, ale kdo mohl tenkrát tušit, k jak obrovskému technologickému pokroku, dokonce i na školách, do dnešních dnů dojde.

Každý čtenář tedy musí samostatně zohlednit technologický pokrok v posledních desetiletích, ostatní myšlenky však může bez potíží aplikovat v nezměněné podobě. Konec konců školní časopisy těží především z vynálezů písma a knihtisku, do jejichž základních principů těch několik dekad existence číslicových počítačů nikterak nezasáhlo.

Hlavní myšlenku celého spisu lze vyjádřit větou „Stojí za to, aby se myšlenka vydávání školních časopisů podporovala a propagovala.“³⁶

4.1 *Musí být tisk časopisu ztrátový?*

Technologický pokrok se projevil nejvíce v oblasti samotného tisku časopisů, neboť kopírovací stroje a počítačové tiskárny ji nejsou exkluzivním zbožím, ale zcela samozřejmou výbavou škol, kanceláří i domácností. Současně s rozmachem počítačového tisku se výrobci soustředili i na snižování provozních nákladů těchto strojů a tak dnes již tak docela neplatí

³⁵ WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendelova.cz/files/content/218/files/Jakseděláškolníčasopis.pdf>

³⁶ WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendelova.cz/files/content/218/files/Jakseděláškolníčasopis.pdf>, strana 5

věta „Relativně malá velikost nákladu školního časopisu zřejmě nikdy neumožní, aby byl časopis ziskový, a to i když si jej čtenáři kupují.“³⁷.

Částečnou nepravdivost tohoto výroku lze názorně demonstrovat na příkladu časopisu *Lampyris*, vydávaného skautským střediskem v Modřanech. Tento časopis se tiskne do výsledného formátu brožury A5, tedy na jednom listu A4 jsou po obou stranách natištěny celkem 4 strany výsledného časopisu. Časopis má obvyklý rozsah 24 stránek, což odpovídá šesti listům A4. Balení 500 listů papírů formátu A4 lze pořídit za přibližnou cenu 100Kč, což odpovídá ceně 0,2Kč za list, celkem tedy 1,2Kč za listy pro jeden výtisk časopisu. Tisk je realizován na laserové tiskárně, jejíž toner s průměrnou výdrží 5000 stránek lze pořídit za přibližně 1000Kč, což odpovídá ceně tisku jedné stránky 0,2Kč, za celý jeden výtisk časopisu tedy 1,2Kč. Náklady na toner a papír použitý pro jeden výtisk jsou tedy dohromady 2,4Kč. Jelikož časopis obsahuje řadu fotografií, které jsou náročnější na využití toneru a navíc se ne vždy podaří vše vytisknout na první pokus, je vhodné tyto náklady zdvojnásobit, čímž se dostáváme na částku 4,8Kč za výtisk časopisu. To je však jen cena použitého materiálu, dále je třeba zohlednit také elektrickou energii spotřebovanou tiskárnou během tisku i počítači v průběhu tvorby časopisu. Tyto náklady se již velmi špatně počítají, ale dle provedených odhadů se ani v takovém případě, při obvyklém nákladu časopisu, ani zdaleka nedostane cena jediného výtisku přes 10Kč, což je částka, kterou by za časopis každý bez potíží zaplatil.

Jedná se pouze o peníze potřebné na pokrytí nákladů spojených se samotným časopisem, nikoliv s jeho redakcí. Školní či oddílový časopis nebude jeho redaktory nikdy živit, nicméně o to ani v těchto případech nejde. Takový časopis vydává každý především proto, že má co říci, protože chce a tato činnost jej baví. Chceme-li do redakci pořídit nějaké vybavení, skutečně si na to musíme sehnat sponzora anebo vymyslet jiný způsob, jak potřebné finance získat, z peněz za prodej časopisu si, s trochou štěstí, můžeme na konci roku koupit redakční trička³⁸.

Je pravdou, že ne všechny školy či oddíly mají k dispozici tiskárnu či kopírku s tak nízkými provozními náklady, jako je tomu ve výše uvedeném příkladu časopisu *Lampyris*. Při nákupu

³⁷ WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendlova.cz/files/content/218/files/Jakse děláškolníčasopis.pdf>, strana 21

³⁸ Ze zákulisí školního časopisu *Volaráček*. *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. [cit. 2015-11-13]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/rozhovor-na-dalku-5>

kopírovacího stroje či tiskárny je totiž potřeba zohledňovat nejen pořizovací cenu, ale právě také provozní náklady. Nelze považovat za plýtvání, pokud utratíme o několik tisíc korun více za nákup nové kopírky, která nám oproti levnějším modelům nabídne mnohdy i poloviční náklady na tisk. I mezi moderními tiskárnami z těch nejnižších cenových řad lze nalézt modely s tiskovými náklady nižšími, než 0,5Kč za stránku, což stále umožňuje vydávat časopis, na jehož tisk nemusí škola nic přispívat.

4.2 Pracovní setkání „Školní časopis 1997“

V roce 1997 uspořádala ZŠ Mendlova v Karviné čtyřdenní pracovní setkání žakovských redakcí školních časopisů základních škol. Tohoto setkání se zúčastnili redakce časopisů Alfonz, Čtení pod lavici, Hrst, Jižánek, Kaňka, Klobouček, Malíček, Myšák, Nahneš, Oko školy, Osmáček, Paprsek, Podlavičnick, Poškolák, Puberták, Školní mixér, Školní svoboda, Škrob, Tahák, Třesk a Všímálek, celkem jednadvaceti školních časopisů ze základních škol skutečně z celé republiky³⁹.

Co přesně bylo obsahem setkání již dobové prameny neuvádějí. Zajímavý je ale pohled na zmíněné časopisy dnes, téměř po dvaceti letech. Dvacet let je dlouhá doba a na školách se jistě mnohé změnilo. Redakce, která se setkání zúčastnila, již na škole, pochopitelně, dávno není. Ledaže by se někdo z tehdejších redaktorů na školu vrátil jako vyučující. Samotní vyučující, kteří redakce před dvaceti lety vedly, již školu ve většině případů také opustili. Konkrétně lze v aktuálních seznamech vyučujících vyhledat pouze pět z těchto učitelů, anebo alespoň jejich jmenovců. A ve třech případech dokonce zanikla i celá škola. Všechny tyto skutečnosti nahrávají zániku školního časopisu a pokud by se podařilo některé z těchto škol vydávat časopis až do dnešních dnů, znamenalo by to, že časopis pro školu hodně znamená a že skutečně mají vůli a nadšení do redakční práce a navíc si toto nadšení dokáží mezi sebou předávat stále dál a dál.

A skutečně i takovéto školy jsou. Ještě stále vychází časopis Alfonz⁴⁰ na ZŠ 8. května v Šumperku, byť již ne tak často, jako dříve. Časopis Hrst ze ZŠ Špičák v České Lípě se

³⁹ WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendlova.cz/files/content/218/files/Jakseděláškolníčasopis.pdf>

⁴⁰ Školní časopis Alfonz. *Základní škola Šumperk 8. května 63* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.hluchak.cz/?q=alfonz>

přejmenoval na Hrupka a vychází dále⁴¹, skutečně již dvacet let! Taktéž ZŠ Kostelec u Holešova se může chlubit svým časopisem Kaňka⁴², byť v roce 2015 vyšlo jen jediné číslo. Soukromá sportovní ZŠ z Litvínova vydává již od roku 1995 své Oko školy⁴³, „rudoprávsky veliké“ školní noviny. V jihočeských Prachaticích nalezneme na ZŠ Vodňanka časopis Paprsek⁴⁴ vydávaný dokonce již od roku 1981. Základní škola v Dobřanech vydává svůj Podlavičnick⁴⁵ dokonce jako měsíčník. Časopis Poškolák⁴⁶ nalézáme v online archivu ZŠ Poniklá již od roku 1995 a časopis Tahák⁴⁷ ze ZŠ M. Kudeřkové ze Strážnice dokončuje výčet těchto osmi časopisů.

Osmdesát z jednadvaceti časopisů, jejichž dávno minulé redakce se zúčastnili před téměř dvaceti lety setkání redakcí školních časopisů vychází až do dnešních dnů. Je to téměř polovina všech těch časopisů, zvláště vezmeme-li v úvahu, že tři z uvedených škol již neexistují. Redakce časopisů přestály nejdny změny vedoucích učitelů i mnohé obměny redakčních týmů a časopisy vycházejí stále. To jen dokazuje, že školní časopis je dlouhodobě udržitelný, pokud je dostatečná vůle.

⁴¹ "hrupka" oslavila dvacetiny. *Základní škola Špičák* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.zs-spicak.cz/novyweb/?p=21533>

⁴² Školní časopis Kaňka. *ZŠ Kostelec u Holešova* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.zs-kostelec.cz/skolni-casopis-kanka>

⁴³ Časopis OKO. *SSZŠ Litvínov* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.sszslitvinov.cz/zaci/casopis-oko>

⁴⁴ Časopis PAPERSEK. *ZŠ Prachatic Vodňanská 287* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.vodnanka.cz/?q=node/66>

⁴⁵ Podlavičnick. *Základní škola Dobřany* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.zsdobrany.cz/ostkole/podlavicnik/>

⁴⁶ O časopise. *Základní škola Poniklá* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://zs.ponikla.cz/poskolak/ocasopise>

⁴⁷ Školní časopis Tahák. *Základní škola Marie Kudeřkové Strážnice* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.zsmkstr.cz/pro-zaky/skolni-casopis-tahak/>

5 Malé školní časopisy v RVP ZV

Malé časopisy na školách, častěji označované jako školní časopisy, jsou fenoménem již po dlouhá léta. „*Pokud vám jde ve vaší škole o celistvý rozvoj osobnosti dítěte, jeho kultivaci, otevírání všech možností, které v něm jsou, jestliže kladete mezi hlavní cíle vašeho vyučování kromě vědomostí rovněž postoje a dovednosti žáků, včetně dovednosti pracovat s informacemi, komunikovat s lidmi a tvořivě přistupovat k problémům, pak jistě oceníte možnosti, které se vydáváním časopisu na škole objevují. (...) Tím, že je (časopis) tvořen samotnými žáky pro žáky se na škole buduje zdravá tvořivá atmosféra, posiluje se soudržnost všech žáků, jejich hrdost na jejich školu i pocit ztotožnění s jejími pozitivními cíli.*“⁴⁸

Pomyslným zlatým grálem školních časopisů v rámcovém vzdělávacím programu pro základní školu (RVP ZV) pochopitelně je průřezové téma Mediální výchova. Mediální výchova neboli „*dovednost vyjadřovat se písemně, ústně, obrazem, hudbou a také kombinací těchto prostředků.*“⁴⁹ Je v RVP ZV proto, že „pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií.“⁵⁰ Vydávání školního časopisu žáky nedokáže samo o sobě průřezové téma mediální výchovy naplnit, nicméně vydávání školního časopisu na škole může být významnou pomůckou.

Mediální výchova je ze všech průřezových témat pravděpodobně nejčastěji probírána, vyzdvihována i zatracována. Z tohoto důvodu již bylo na toto téma, včetně zařazení žákovského časopisu, napsáno již mnoho knih, příruček a úvah. Lze zmínit kupříkladu knihu *Základy mediální výchovy* vydanou v roce 2007⁵¹ anebo příručku *Média tvořivě*⁵² vydanou

⁴⁸ WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, s.8 dostupné online: <http://www.mendlova.cz/files/content/218/files/Jakseděláškolníčasopis.pdf>

⁴⁹ BROKLOVÁ, Zdeňka. *Média tvořivě: pro 2. stupeň ZŠ a střední školy : mediální tvorba, mediální výchova, využití médií ve výuce, technické dovednosti*. Kladno: AISIS, 2008, 321 s. ISBN 978-80-904071-1-4.

⁵⁰ BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. Dotisk 1. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2006, 126, 92 s. ISBN 80-87000-02-1.

⁵¹ MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. *Základy mediální výchovy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 295 s. ISBN 978-80-7367-315-4.

⁵² BROKLOVÁ, Zdeňka. *Média tvořivě: pro 2. stupeň ZŠ a střední školy : mediální tvorba, mediální výchova, využití médií ve výuce, technické dovednosti*. Kladno: AISIS, 2008, 321 s. ISBN 978-80-904071-1-4.

v roce 2008, případně i již zmiňované stránky šotkoviny.cz⁵³ určené zejména dětem a s nimi související stránky ctenarska-gramotnost.cz⁵⁴ určené učitelům.

⁵³ *Šotkoviny: web pro mladé novináře, spisovatele a čtenáře* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://sotkoviny.cz/>

⁵⁴ *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování: Webový portál pro učitele ZŠ* [online]. [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/>

6 Malé časopisy v kontextu skautského programu

Řada skautských oddílů vydává svůj oddílový časopis, mnoho z nich již dlouhá léta a jsou na tento svůj časopis hrdi. Jak ale zapadá vydávání oddílového časopisu do skautského výchovně vzdělávacího programu? Napomáhá v této činnosti samotná existence oddílového časopisu anebo dokonce práce v jeho redakci?

Skautský výchovný program, zcela přesně výchovný program organizace Junák – český skaut, z. s.⁵⁵, „vychází ze současného celoevropského pojetí výchovy, kdy se veškeré výchovné nástroje (...) vybírají a uzpůsobují podle toho, jestli opravdu směřují k dosažení výchovných cílů. Tyto postoje, vědomosti, dovednosti i schopnosti jsou tím, k čemu veškeré výchovné snažení směřuje. Skautská výchovná metoda je pak tím celkovým nástrojem, díky kterému by lidé procházející našimi oddíly měli svými životy tyto cíle naplňovat.“⁵⁶ Takto pojatý výchovný program je v rámci skautské organizace relativně nový a zavádí se postupně přibližně od roku 2005, kdy byl valným sněmem schválen dokument Charta českého skautingu na počátku 21. století⁵⁷, který to vše odstartoval.

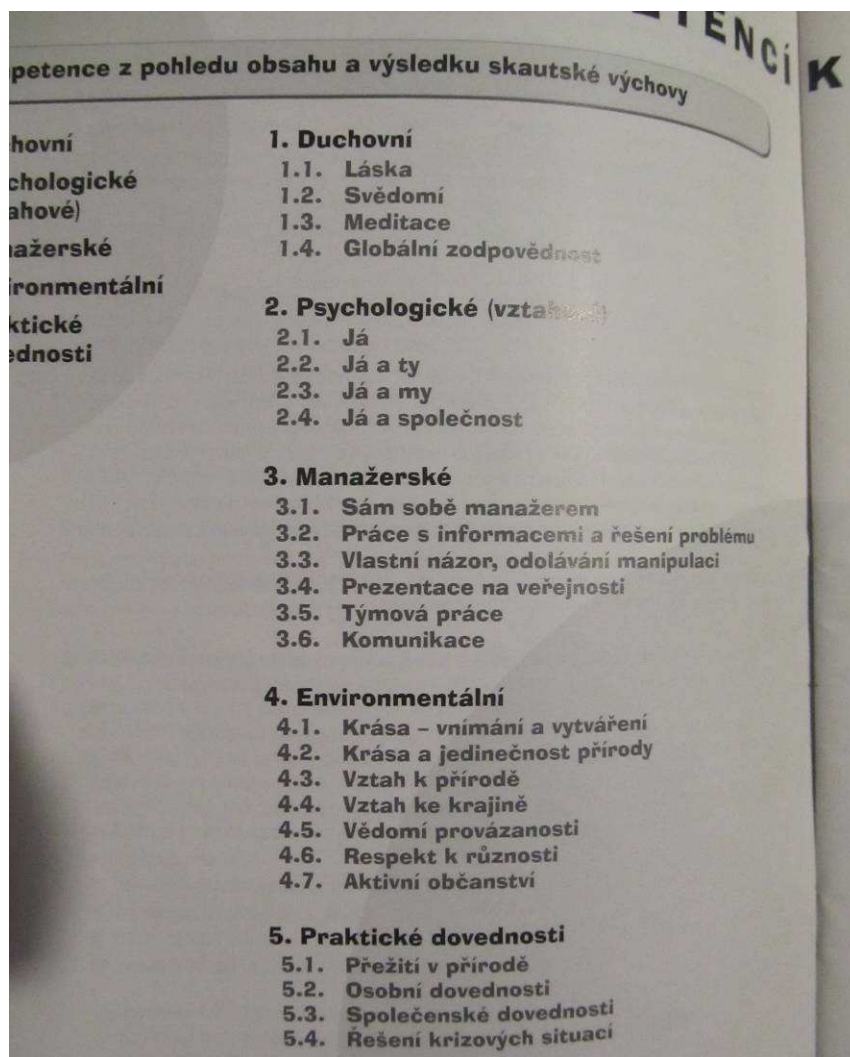
Skautský program „je ve své výchovné části postaven na tzv. kompetencích, tj. znalostech, dovednostech a postojích, ke kterým by měl mladý člověk během skautské výchovy směřovat. Základní kompetence pokrývají pět hlavních oblastí a je jich celkově 25. (...) Každá kompetence je rozdělena na několik dílčích kompetencí. Ty podrobněji rozpracovávají obecné kompetence na podrobnější výchovné cíle.“⁵⁸

⁵⁵ Skauting [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: www.skaut.cz

⁵⁶ *Experimentální skautská stezka: manuál pro vedoucí*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, tiskové a distribuční centrum, 2006, 64 s. ISBN 80-86825-20-5. strana 1

⁵⁷ *Charta českého skautingu na počátku 21. století* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: http://www.medvediberoun.eu/medvedi/doc/pdf/charta_skautingu.pdf

⁵⁸ *Experimentální skautská stezka: manuál pro vedoucí*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, tiskové a distribuční centrum, 2006, 64 s. ISBN 80-86825-20-5. strana 3

Obrázek 1: 25 základních skautských kompetencí⁵⁹

6.1 Malé časopisy ve skautských kompetencích

Právě ve zmiňovaných dílčích kompetencích je možné vyhledat ty, které je možné či dokonce vhodné naplňovat prostřednictvím činnosti v redakci oddílového časopisu. Pro toto hledání byl využit podrobný soupis dílčích kompetencí i s komentáři, vytvořený v roce 2008 jako interní pracovní materiál pro pracovní skupinu nového programu. Jedná se o neveřejný dokument, který je však v hlavních rysech shodný se seznamem dílčích kompetencí zveřejněných v publikaci *Experimentální skautská stezka – manuál pro vedoucí*⁶⁰.

⁵⁹ *Experimentální skautská stezka: manuál pro vedoucí*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, tiskové a distribuční centrum, 2006, 64 s. ISBN 80-86825-20-5. strana 10

⁶⁰ *Experimentální skautská stezka: manuál pro vedoucí*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, tiskové a distribuční centrum, 2006, 64 s. ISBN 80-86825-20-5

Díličí kompetence rozvíjené redakční činností pro oddílový časopis je možné dohledat v celkem 11 z 25 základních kompetencí, což jasně dokazuje, že činnost dítěte či mladého člověka v redakci oddílového časopisu je z pohledu skautského výchovného programu žádoucí a přínosná.

6.1.1 Oblast psychologická (vztahová)

V psychologické oblasti se nacházejí kompetence čtyři základní kompetence pojmenované „Já“, „Já a ty“, „Já a my“ a „Já a společnost“. V poslední jmenované oblasti nelze nalézt žádnou díličí kompetenci, která by se přímo vázala k vydávání malého časopisu, v ostatních třech kompetencích lze nalézt vždy po jedné použitelné díličí kompetenci, přičemž ve všech třech případech se jedná o kompetence zásadní.

Kompetence „Já“ zahrnuje též díličí kompetenci „Pomocí různých nástrojů se sebevzdělává“, ve které jde především o využití různých médií jako zdrojů poučení a rozpoznání důvěryhodnosti těchto zdrojů. Jde tedy o dovednost, kterou lze snadno získat při redakční práci a proto si zaslouží naši pozornost.

Kompetence „Já a ty“ obsahuje díličí kompetenci „Je důsledný a spolehlivý“, v níž jde především o plnění vlastních povinností vůči druhým. Bez toho se člověk při aktivní práci v redakci časopisu neobejde.

V kompetenci „Já a my“ lze nalézt díličí kompetenci „Umí přijímat a poskytovat zpětnou vazbu“, přičemž i v tomto případě se jedná o dovednost, se kterou se v redakci pracuje prakticky neustále.

6.1.2 Oblast manažerská

Manažerská oblast skautských kompetencí patří mezi ty podrobněji zpracované oblasti. Lze v ní nalézt kompetence „Sám sobě manažerem“, „Práce s informacemi a řešení problémů“, „Vlastní názor, odolávání manipulaci“, „Prezentace na veřejnosti“, „Týmová práce“ a „Komunikace“, přičemž už podle názvů kompetencí je zřejmé, že v této oblasti se bude nacházet více díličích kompetencí souvisejících s malým časopisem.

Kompetence „Práce s informacemi a řešení problémů“ obsahuje čtyři díličí kompetence uplatnitelné v redakční práci: „Dokáže popsat problém a určit jaké informace bude k jeho vyřešení potřebovat.“, „Dokáže samostatně vyhledat potřebné informace.“, „Umí informace

účinně zpracovat, vyhodnotit jejich důležitost.“ a „Je schopen reflexe řešení daného problému.“.

Kompetence „Vlastní názor a odolávání manipulaci“ obsahuje pro redakční práci naprosto zásadní dílčí kompetenci „Umí se vytvořit vlastní názor a obhájit ho.“.

Kompetence „Prezentace na veřejnosti“ obsahuje dílčí kompetence „Je schopen porozumět tématu.“ a „Ovládá techniky a formy prezentace“ v níž jde především o volbu vhodné formy prezentace, tedy v kontextu oddílového časopisu o volbu takových témat, pro která je oddílový časopis vhodným prezentačním nástrojem.

Kompetence „Týmová práce“ obsahuje další ze zásadních redakční dílčí kompetenci „Je schopen spolupracovat s ostatními“.

Kompetence „Komunikace“ poté obsahuje zcela zásadní dílčí kompetenci „Je komunikativní, umí se adekvátně vyjadřovat“.

6.1.3 Oblast environmentální

Dílčí kompetence související s oddílovým časopisem lze dohledat dokonce i v oblasti environmentální. Konkrétně kompetence „Respekt k různosti“ obsahuje dílčí kompetenci „Je otevřený jiným názorům a přístupům“, což je při redakční práci nesmírně důležité, a kompetence „Aktivní občanství“ v sobě skrývá dílčí kompetenci „Má přehled o důvěryhodných zdrojích informací“, bez čehož se redakce žádného časopisu nemůže obejít.

6.1.4 Oblast praktických dovedností

V oblasti praktických dovedností nelze dohledat příliš mnoho možných vazeb na oddílový časopis. Celé tato oblast je zaměřena především na krizové situace, přežití v přírodě a manuální zručnost, což jsou sice témata, která lze prostřednictvím časopisu rozvíjet, zejména u čtenářů ve spojení s vhodným obsahem časopisu, ale pouhou redakční prací k jejich rozvoji prakticky nedochází. Přesto lze pod kompetencí „Osobní dovednosti“ nalézt nešťastně pojmenovanou dílčí kompetenci „Umí najít spojení v jízdním řádu“, v rámci níž jde ale především v mladším věku především o schopnost dohledat jakoukoliv potřebou informaci, například v knize, časopisu nebo na internetu. Současně lze pod kompetencí „Společenské dovednosti“ nalézt dílčí kompetenci „Používá dostupné komunikační prostředky“, přičemž tímto používáním je myšleno jejich použití v obou komunikačních směrech (vysílat i

přijímat), v případě časopisu se tedy jedná o schopnost informace získat a následně publikovat.

6.2 Malé časopisy ve skautských stezkách

Na základě již dříve zmiňovaných kompetencí byly jako základní podpůrný nástroj skautského výchovného programu vytvořeny tzv. skautské stezky. Jedná se ve své konečné podobě o útlou knížečku s úkoly, které má dítě postupně samostatně či ve spolupráci s ostatními plnit. Právě zadání těchto úkolů, neboli aktivit vychází ze skautských kompetencí a jejich plněním se dítě či mladý člověk posouvá kupředu na cestě osobního rozvoje. O tom, že existují nějaké základní a dílčí kompetence nemá běžný člen ani ponětí, ostatně podobně jako ve škole nemá běžný student ponětí o existenci školního vzdělávacího plánu. Pro dítě, člena organizace, je zajímavé především to, zda mu činnost v redakci anebo alespoň nahodilé zasílání příspěvků do oddílového časopisu pomůže se splněním některé z aktivit stezky.

6.2.1 Stezka pro světlušky a vlčata (8 – 10 let)

Mladším školním dětem, přibližně ve věku 8 – 10 let se ve skautských oddílech říká světlušky a vlčata. Stezka pro tyto děti je rozdělena do tří stupňů, které děti postupně plní dle svého věku.

1. stupeň – 8 let⁶¹

Stezka pro nejmladší vlčata a světlušky obsahuje pouhé dva body, které je možno splnit prostřednictvím oddílového časopisu. V obou případech se jedná o volitelné poskytnutí vytvořeného příspěvku pro otištění v oddílovém časopise.

- Napíšu nebo nakreslím, jak doma pomáhám, mohu vytvořit komiks.
- Dětem, které nebyly na výpravě, povím, co jsme všechno zažili, příp. udělám zápis do kroniky či do kroniky nakreslím obrázek na téma výpravy.

2. stupeň – 9 let⁶²

⁶¹ KUPKA, Ondřej. *Mauglí mezi vlky: 1. stupeň stezky vlčat*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86825-48-9.

⁶² KUPKA, Ondřej. *Mauglí v džungli: 2. stupeň stezky vlčat*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86825-49-6.

Stezka pro starší vlčata a světlušky již obsahuje větší množství úkolů, do který lze zapojit činnost v redakci časopisu či zasílání příspěvků. Současně se jedná o náročnější úkoly, než je tomu v případě prvního stupně.

- Na schůzce, výpravě či jiné akci zahrajeme scénku na téma „Jak se chovat, když mi někdo cizí nabízí ...“ Můžeme zkusit nafotit Rétoromán / fotopříběh.
- Seznámím ostatní s tím, co bych chtěl jednou v životě dělat a čím bych chtěl být (např. vyprávění, obrázek, scénka, ...)
- S ostatními si povíme, co se nám líbilo či nelíbilo na výpravě. Nakreslíme o tom společně obrázek, vymyslíme básničku nebo něco jiného.

3. stupeň – 10 let⁶³

Ve třetím stupni stezky vlčat a světlušek lze již odkaz na oddílový časopis vystopovat v sedmi aktivitách, přičemž se zde již nacházejí také činnosti, které lze lépe splnit aktivní osobní účastí v redakci časopisu, nežli pouhým příspěvkem do něj.

- Vyhledám (na internetu, v knížce, ze starých kronik, ...) zajímavou sportovní hru, tu představím ostatním a společně si ji zahrajeme.
- Povím ostatním zajímavou informaci týkající se např. oblíbeného zvířete, známého objevitele či sportovce, kterou jsem vyhledal v nějaké naučné knize (např. v encyklopedii).
- Povím ostatním zajímavou informaci o našem městě / obci, kterou jsem vyhledal na internetu, v obecních novinách či od kronikáře obce.
- Zašifruji pomocí jednoduché šifry zprávu pro ostatní. Pokud šifru všichni neznají, jednoduše vysvětlím, jak se luští.
- Sám nebo s dalším kamarádem si vyberu jednu situaci související se zákonem vlčat a zkusím ji vysvětlit, např. pomocí vyprávění, scénky nebo příběhu, který sepíšu.
- Některé věci mne nebaví a přesto je dělám. Pomocí pantomimy, hádanky, povídky apod. předvedu ostatním, jak se mi daří je i přesto dělat.

⁶³ KUPKA, Ondřej. *Mauglí v lidské vesnici: 3. stupeň stezky vlčat*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86825-50-2.

- Jako reportér novin napíšu článek o aktuální události, která se stala v naší obci. Svůj článek a postřehy přednesu před šestkou.

6.2.2 Stezka pro skautsky a skauty (11 – 13 let)

Děvčatům a chlapcům přibližně ve věku od 11 do 13 let se ve skautském prostředí říká skautky a skauti. Jedná se o tu nejzásadnější výchovnou kategorii napříč celým hnutím, která nejvíce odráží veškeré zásady reprezentované skautskou myšlenkou. Stezka pro tuto věkovou kategorii má celkem čtyři stupně, nicméně úkoly v jednotlivých stupních na sebe vzájemně navazují a doplňují se, proto v tomto případě uvedu aktivity bez rozdělení na jednotlivé stupně stezky⁶⁴.

Jedná se o relativně dlouhý výčet bodů, které se dají snadno splnit s využitím oddílového časopisu, při jeho tvorbě anebo kde je možno využít zveřejnění vytvořeného příspěvku v oddílovém časopisu jako silnou motivaci pro plnění daného úkolu.

- Zjistím zadanou informaci pomocí telefonického rozhovoru od dospělého člověka, kterého znám.
- Napíšu článek (např. do oddílového časopisu) s využitím informací z encyklopedií a internetu (minimálně ze tří zdrojů).
- Doporučím družině alespoň tři zajímavé internetové stránky nebo publikace související s tématem, kterému se právě věnujeme.
- Porovnáám výklad jedné události z více zdrojů
- Napíšu článek do oddílového časopisu
- Představím svůj koníček nebo zájem ostatním členům družiny.
- Připravím obsahově několikadílný seriál krátkých prezentací (formou novin, výstavky, rozhlasové, televizní či internetové prezentace) na téma skauting.
- Připravím prezentaci o osobě, která je mým vzorem

⁶⁴ Skautská stezka - listy aktivit. *Skautská křižovatka* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/499-skautska-stezka-listy-aktivit>

- Promyslím si, na čem mi v životě nejvíc záleží teď a jak se to během mého života proměňovalo, a výsledek literárně nebo výtvarně ztvárním (komiks, příběh, reportáž, ...)
- Navštívím divadelní představení, koncert nebo výstavu a o svém zážitku napíšu krátký článek nebo o něm povím družině.
- S družinou připravíme dotazník či interview, z kterého se dozvíme něco ze života seniorů.
- Snažím se, abychom zdárně dokončili úkol, pro který jsme se s družinou rozhodli.
- Naplánuji se svou družinou dlouhodobější společný projekt a budu koordinovat práci skupiny tak, abychom dosáhli předem vytyčeného cíle.
- Při práci na různých úkolech si postupně vyzkouším alespoň tři různé role a následně zhodnotím, jak se mi ve které z nich dařilo.
- Zúčastním se akce jiné neziskové organizace a nějakým způsobem o ní informuji ostatní členy oddílu.
- Připravím s družinou krátký dokument (film, článek, komiks, ...) o nějaké zajímavé žijící osobnosti nebo skupině lidí z naší obce.
- Najdu zajímavý příběh z historie skautingu v naší obci, v naší zemi nebo v zahraničí a seznámím s ním ostatní (vyprávěním, scénkou i jakkoliv jinak).
- Do oddílového nebo táborového časopisu, do kroniky apod. napíšu krátký příběh o svém silném zážitku v přírodě.
- Zjistím informace o historii místa a krajiny, kde často pobývám. Získané informace si zaznamenám a podělím se o ně s družinou, rodiči apod.
- Libovolně tvořivě (povídka, komiks, plakát, koláž, model, ...) ztvárním typický den nějakého zvířete a jeho zapojení do sítě vztahů s ostatními zvířaty, rostlinami a prostředím.

7 Historické malé časopisy

O malých časopisech obecně platí, že jsou špatně k sehnání. Nedají se koupit v trafice a nepořádají masivní reklamní kampaně. Pokud ve vašem okolí nějaký malý časopis vychází, pravděpodobně o tom vůbec netušíte. Aby se k vám časopis dostal, musíte patřit do „té správné party“, dle jeho velmi úzce vymezené cílové skupiny a především musí existovat alespoň nějaký komunikační kanál mezi vámi a tvůrcem daného malého časopisu. Existuje ale jedna věc, která je k dostání ještě výrazně hůře, než vycházející malý časopis a tím jsou historická čísla malých časopisů. Pokud snad někdo ve vašem okolí má u sebe archiv historických čísel alespoň nějakého malého časopisu, opět o tom nebudete vědět a existuje-li alespoň malá šance, že byste se mohli dozvědět o vycházejícím malém časopisu ze svého okolí, tak šance, že se dozvíte o existujícím archivu je prakticky nulová. I přesto se to ale občas podaří.

Díky ochotě a pochopení správců skautské základny „Junácká rezervace Červený Hrádek“⁶⁵ se mi podařilo získat celou „bednu“ starých čísel malých skautských časopisů. O tom, za jakých okolností se tato sbírka na základnu dostala nikdo moc neví. Jisté je pouze to, že archiv již zdaleka není kompletní, protože krabice s časopisy bohužel stále příliš blízko kamen a zdaleka ne každý si dokáže uvědomit skutečnou hodnotu starých malých časopisů.

Po roztrídění obsahu, vysypání myších bobků, vyhození potrhaných nečitelných zbytků jednotlivých stránek a vysušení navlhklých čísel se objevily čísla celkem jedenácti malých časopisů z Prahy, Brna, Olomouce i jiných koutů republiky a dokonce i pár časopisů, u kterých lze usuzovat na celorepublikovou působnost. Pověštinou z rozmezí let 1994 – 1996. U většiny z nich se dochovalo pouze jediné číslo, ale je i pár takových, u kterých je čísel více a dokonce i celý ročník.

Pojďme se nyní začíst do textů dávných redaktorů a opatrně obracet zažloutlé stránky starých malých časopisů a luštit špatně čitelné texty vzniklé nekvalitním kopírováním. O čem se asi tenkrát psalo? A liší se tyto malé časopisy nějak výrazně od těch současných?

⁶⁵ *Junácká rezervace Červený Hrádek* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: www.jrch.cz

Obrázek 2: Získaná historická čísla malých časopisů

7.1 Časopis Paděř

První z nalezených časopisů je Paděř, s podtitulem „skutečně poslední?“. Jedná se o časopis 18. skautského střediska Kruh⁶⁶ z Prahy 6. V „bedně“ bylo nalezeno jen jediné číslo, konkrétně číslo „dvacáté druhé“ z června 1994. Uvnitř nalézáme Krátké i delší zprávy z činností oddílu. Nejedná se ale o nějaké nudné sáhodlouhé reportáže. Vše je psáno velmi stručně, čtivě a srozumitelně a tak se v textu neztrácí ani člověk neznalý oddílového prostředí. Graficky je text členěn do třísloupcového uspořádání, což je pro časopis formátu A5 poměrně neobvyklé, ale vzhledem ke zvolenému typu a velikosti písma je vše bez potíží čitelné. Časopis je evidentně tvořen na počítači a jeho grafickou úroveň by mu mohl závidět leckterý ze současně vydávaných plátků. Na různých grafických detailech je poznat, že se o grafiku staral člověk, který se v oboru vyznal a chtěl podat dobrý výkon. Kvalita tisku je přímo vynikající, text je kontrastní a detailní, fotografie jsou skvěle čitelné. Kvalita tisku dává tušit, že se pravděpodobně nejedná o kopii, ale o originální výtisk. Časopis neobsahuje tiráž a tak nyní již nikdo nezjistí, komu patří díky za toto povedené dílko. Skautské středisko Kruh, které tento časopis vydalo stále existuje a dokonce stále vydává časopis Paděř. Jeho online archiv⁶⁷ je sice poněkud mrtvý, ale časopis stále vychází a jako jeden z mála udržuje aktivní profil na sociální síti Facebook⁶⁸. Kde lze nalézt výzvy k podávání příspěvků, upoutávky na nové čísla

⁶⁶ 18. skautské středisko Kruh [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://kruh18.cz/>

⁶⁷ PADĚŘ - časopis 18. skautského střediska Kruh [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://pader.unas.cz/index1.html>

⁶⁸ Paděř. Facebook [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pader.kruh>

a řadu dalšího obsahu souvisejícího se skautskou tematikou, tedy s tématy zajímavými pro cílovou skupinu časopisu.

7.2 Časopis Lokali

Další z nalezených časopisů je časopis Lokali, vydávaný 35. střediskem Junáka v Praze 10 - Strašnicích⁶⁹. Časopis stále vychází a v letošním roce slaví svůj 30. ročník, jeho první číslo vyšlo již v roce 1945. Jeho vydávání bylo násilně přerušeno vždy, když byla zakázána Junácká činnost⁷⁰. Jen těžko bychom dnes hledali déle vycházející malý časopis. Je úžasné pozorovat, že v průběhu celé své letité historie si časopis držel velmi vysokou kvalitu. Obsahuje rozsáhlé zpravodajství o činnosti jednotlivých oddílů ve středisku, pozvánky na akce a i celou řadu zápisů z mimooddílového prostředí. V „bedně“ byla nalezena čísla 1-2 a 6-7 z roku 1997, přičemž první z nich obsahuje celou stránku popsanou drobným písmem se seznamem osob, kteří časopis podpořili nějakou finanční částkou, přičemž často se jedná o příspěvky v řádech stokorun. Takto obrovské množství sponzorů svědčí o vysoké kvalitě časopisu a jeho oblíbenosti mezi čtenáři, vždyť ještě o mnoho let později, v roce 2010 vycházel časopis v obvyklém nákladu 220 výtisků⁷¹ a to jej již tou dobou řada čtenářů četla v elektronické podobě. Zajímavostí je, že v textu starších čísel je časopis zmiňován jako „Lokali“, zatímco v těch novějších ji jen krátce jako „Lokali“. V průběhu let každý časopis něco ztrácí, aby mohl získávat nové. Pokud Lokali ztratil pouze čárku, je to obrovský úspěch. Lokali se taktéž řadí mezi menšinu malých časopisů s funkčním profilem na facebooku⁷², kde jsou pravidelně zveřejňovány upoutávky na nová čísla, případně i další zajímavosti týkající se časopisu. V porovnání s dříve popsaným profilem časopisu Paděř je profil časopisu Lokali výrazně přehlednější, protože se vše na něm týká skutečně pouze časopisu samotného, nikoliv témat v časopisu využívaných.

⁶⁹ 35. středisko Junáka, Praha 10 [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://skauti-strasnice.cz/>

⁷⁰ Projděte se 100letou historií skautingu. *Skaut.cz* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu/historie>

⁷¹ PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF. Strana XXV

⁷² Lokali. *Facebook* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/casopis.lokali/>

Obrázek 3: Historie časopisu Lokali (zleva: 2 čísla z roku 1997, dvě z roku 2010 a dvě z roku 2015)

7.3 Časopis Stoupa Hlásí

Dalším z nalezených časopisů je časopis „Stoupa hlásí, občasník pro rangers a rovery střediska Vsetín“⁷³. Byla získána čísla listopad a prosinec z roku 1994, 3. ročník časopisu, a čísla leden, únor, březen, duben, květen, červen, červenec-srpen a září z roku 1995. Nad obsahem všech těch čísel by bylo možno strávit mnoho dnů a nocí. Jsou uveřejněny nejen zprávy z činnosti oddílů a občas i ze světa, ale především povídky a jiná autorská díla členů oddílu. A jelikož je časopis určen pro již téměř dospělé⁷⁴, tak je to vše velmi čtivé. Jelikož se často jedná o převyprávěné historiky z vlastních oddílových akcí, tak má po přečtení časopisu člověk pocit, jako by sám byl členem této skvělé party lidí. Časopis je tvořen na počítači a poté kopírován na nepříliš kvalitním stroji, což má za následek mnohdy nepříliš syté a jindy zase příliš tmavé stránky a prakticky nerozeznatelné fotografie, ale to tenkrát nikomu ani v nejmenším nevadilo, protože tak prostě vypadala téměř každá kopie. Aby byl časopis zajímavější, je většina jeho čísel opatřena barevnou titulní stranou, tedy konkrétně barevným papírem, na který je daná strana natištěna. V roce 1995 jednoznačně vedla žlutá barva. Stopa

⁷³ Stoupa hlásí. *Vstetínští skauti a skautky* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.skauti.cz/index.php?view=293>

⁷⁴ Jako roveři a rangers se ve skautských oddílech označují mladí muži a ženy ve věku přibližně mezi 15 a 18 lety, jejich oddílům se říká kmen. Označení světlušky a vlčata se používá pro dívky a chlapce mezi 7. a 9. rokem, jejich oddílům se říká roj nebo smečka. Chlapci a děvčata mezi 11. a 15. rokem jsou skauti a skautky a jejich oddílům se říká prostě jen oddíly.

časopisu v roce 1995 nekončí. Časopis vycházel dále až do listopadu 2007. Příběh tohoto časopisu byl natolik inspirativní, anebo se jeho redakce náhodně znala s těmi správnými lidmi, že se dostal i na internetové stránky „Staré dětské časopisy“⁷⁵, který se specializuje na archivaci starých čísel rozličných dětských časopisů, zejména však z profesionální sféry.

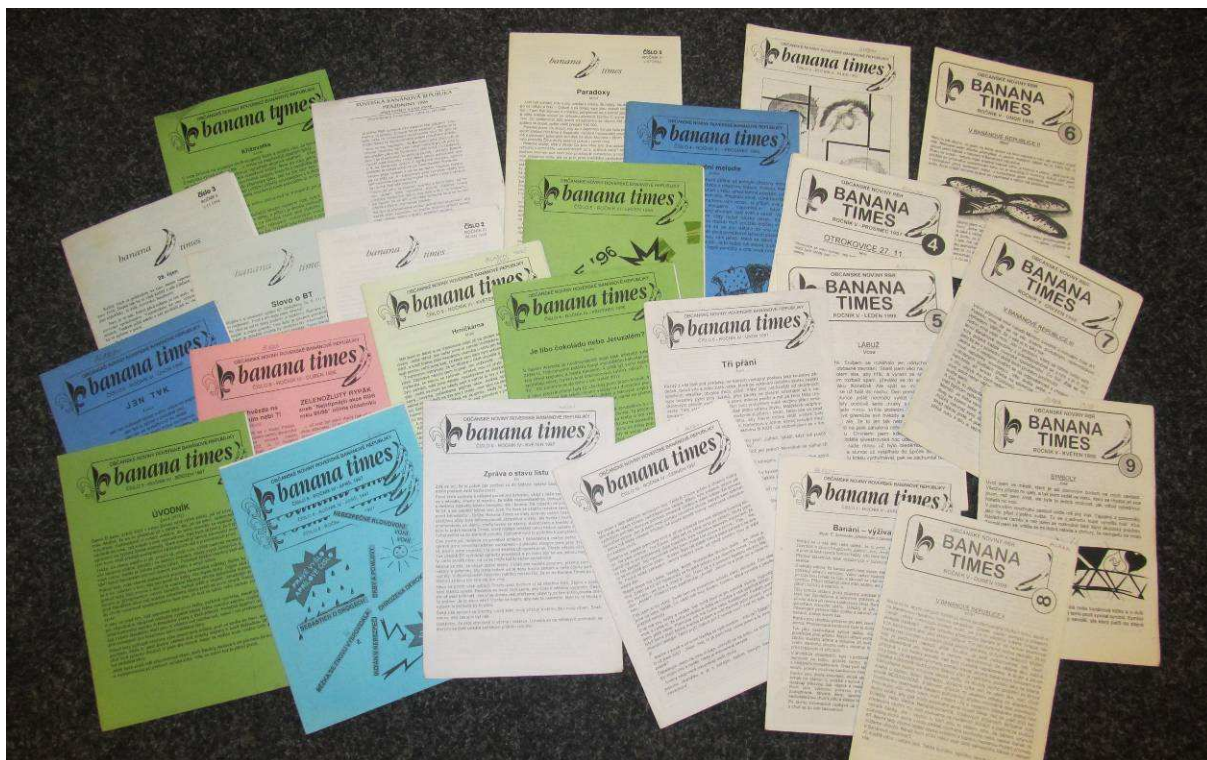
Obrázek 4: Historická čísla časopisu Stoupa hlásí v barevných přebalech a s vlídným nápisem na titulce

7.4 Noviny *Banana Times*

Zcela nejvíce čísel se podařilo dohledat od časopisu „Banana Times“, který sám sebe tituluje jako „občanské noviny Roverská Banánové Republiky.“ Tento prapodivný název přísluší roverskému kmenu skautského střediska Prosek na Praze 9⁷⁶. Podařilo se získat neuvěřitelných 36 výtisků z rozmezí let 1994 a 1998. Je tedy možné sledovat postupný vývoj tohoto malého časopisu. Po prostudování dostupných čísel lze však pouze konstatovat, že se v daném období časopis v podstatě nijak nezměnil a dokonce i výroční číslo z března 2014 je vlastně stejná jako čísla z let dávno minulých. Časopis si tedy po mnoho let drží ustálenou kvalitu, což bezesporu není snadný úkol. V časopisu lze nalézt již tradiční zprávy z činnosti oddílu a samozřejmě také vlastní tvorbu jeho redaktorů a čtenářů, ale také kulturní pozvánky a zajímavosti, prostě vždy to, co zajímá jeho čtenáře.

⁷⁵ STOUPA HLÁŠÍ - tak trochu jiný časopis. *Staré dětské časopisy* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.detske-casopisy.cz/stoupa-hlasi-tak-trochu-jiny-casopis/>

⁷⁶ *Roverská banánová Republika* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://rbr.prosek.org/>

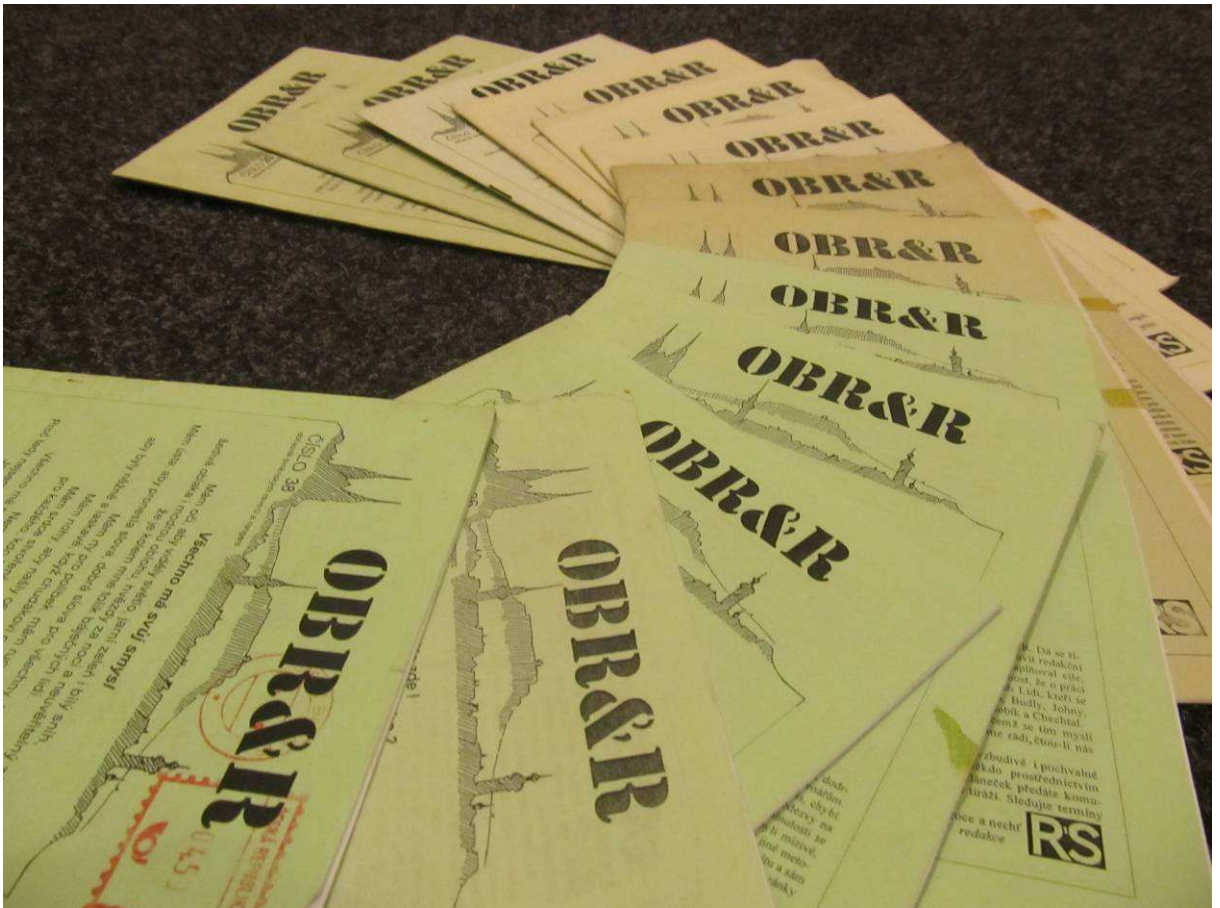

Obrázek 5: Historická čísla časopisu Banana Times

7.5 Časopis OBR&R

Časopis s prapodivným a nepřiliš snadno vyslovitelným názvem OBR& byl Občasníkem Brněnských Roverů a Rangers, což zároveň vysvětluje tu prapodivnou zkratku použitou v názvu. Získána byla čísla 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 36 a 38 z let 1995 – 1998. časopis byl vydáván s cílem „být základním informačním kanálem, prostřednictvím něhož se brněnští R&R informují o chystaných a proběhlých akcích, navzájem se obohacují o své zážitky, nápady na činnost a zajímavé myšlenky. (...) naším záměrem je mít 200 čtenářů, jako tomu bylo v dobách největší slávy tohoto časopisu.“⁷⁷ Čtenáři časopis byli jeho předplatiteli a byl jim zasílán poštou.

⁷⁷ Aktuality. Brněnská rada Junáka [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: http://mujweb.cz/brj/aktuality/03_03.pdf

Obrázek 6: Stará čísla časopisu OBR&R

7.6 Časopis (Roverský) Řev

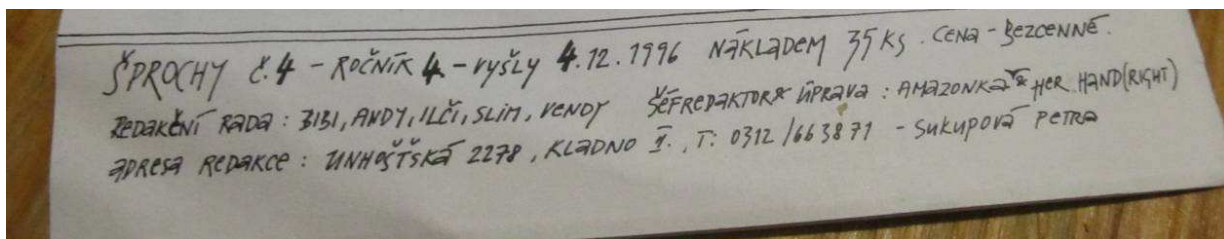
Časopis Roverský řev vydával od roku 1996 43. skautský oddíl z 53. střediska Atahokan, dnes středisko Bratří Mašínů⁷⁸. Oddíl, který časopis vydával již v dnešní době nefunguje a o jeho osudech po březnu 1997, z kterého pochází poslední z nalezených čísel nejsou žádné zprávy. Časopis začal vycházet v roce 1996 pod názvem Roverský Řev, již v roce 1997 se ale honosí zkráceným názvem Řev. Časopis byl již od počátku tvořen s využitím počítače a z v průběhu pouhého jednoho roku nabobtnal z pouhých čtyř stránek na celý 12 stran plných informací o uplynulých akcích, pozvánek na akce budoucí i informací pro rodiče členů oddílu a nováčků. V březnovém čísle roku 1997 nastala chyba při tisku situace, se kterou se již u dnešních časopisů, díky technickému pokroku, nelze setkat. Na poslední vnitřní straně se doslova píše: „Na poslední stránce tohoto čísla ŘEVu jsme omylem otiskli jako další

⁷⁸ Junák - svaz skautů a skautek ČR, 53. středisko bratří mašínů Praha [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://53stredisko.skauting.cz/>

pokračování obrázkového seriálu díl, který již vyšel v ŘEVu č. 2. Správné pokračování je tedy na této stránce.“ Co se stalo je asi zřejmé. Při kopírování titulní strany byla vložena chybná předloha a přišlo se na to až ve chvíli, kdy byla celá tato strana namnožena. Dnes bychom na něco takového pravděpodobně přišli již mnohem dříve a seriály mezi sebou na počítači snadno vyměnili. Pokud bychom již měli natištěno, s mírným povzdechem bychom vše zahodili a začali znovu. To ale při tehdejších celách tisku a barevného papíru, který byl na titulní stranu použit, nepřicházelo v úvahu a tak se chyba v časopise nechala a byly upraveny vnitřní strany tak, aby se na ně vtěsnala omluva a správný příspěvek.

7.7 Časopis Šprochy

Časopísek 2. oddílu Skarabeus Kladno⁷⁹ byl mezi ostatními nalezen jen v jednom jediném exempláři. Jedná se o vánoční číslo 4. ročníku časopisu z prosince roku 1996. Časopis se mezi ostatními vyjímá zejména tím, že je celý psán i ilustrován ručně, nikoliv na stroji, ale skutečně rukou. Písmo je perfektně čitelné a jeho autorkou je dle textu v tiráži „Amazonka & her hand (right)“. Je s podivem, že časopis vůbec tiráž obsahuje, neboť ručně psané plátky takovéto vymoženosti obvykle odmítají. Obvyklý obsah časopisu nelze z jediného, ještě k tomu takto silně tematicky laděného, čísla rozpoznat, ale ani zde nechybí obligátní „co bylo“ a „co bude“. Časopis vydržel a vychází až do dnešních dní a je na internetových stránkách oddílu prezentován jako „časopis, kde najdou (členové - čtenáři) seznam všech akcí na následující měsíc.“⁸⁰.

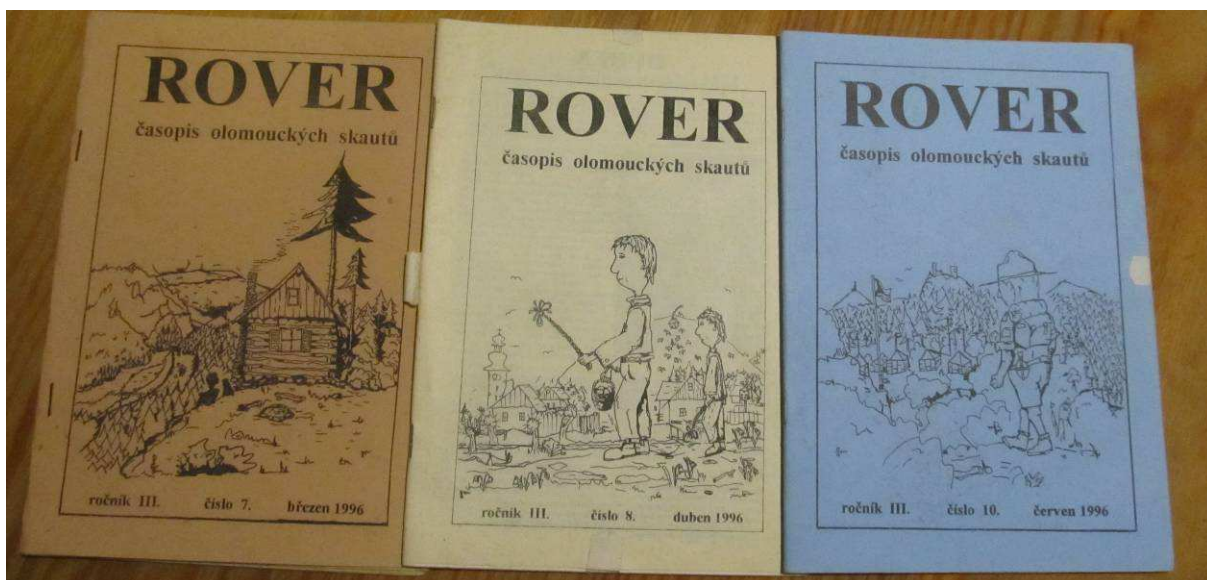
Obrázek 7: Ručně psaná tiráž časopis Šprochy

⁷⁹ 2. oddíl Skarabeus Kladno [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://skarabeuskladno.skauting.cz/index.html>

⁸⁰ Kontakt. 2. oddíl Skarabeus Kladno [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://skarabeuskladno.skauting.cz/kontakt.html>

7.8 Časopis Rover

Obvodní rada Junáka Olomouc vydávala v rozmezí let 1995 a 1999 časopis „nejen všech správných skautů, roverů a rangers Olomoucka“ pod názvem Rover.⁸¹ Jeho jednotlivá čísla má ve svém archivu k dispozici vědecká knihovna v Olomouci⁸². Svým provedením i obsahem časopis Rover velmi těsně balancuje na hranici malých a profesionálních časopisů. Časopis byl tisknut v profesionální tiskárně, některé z článků psali profesionální novináři o grafiku a ilustrace se staral profesionální grafik. Dobové záznamy neuvádějí, zda tito lidé prováděli svoji práci dobrovolně anebo za úplatu, kterážto skutečnost by mohla pomyslné misky vah mezi malým a profesionálním časopisem zvrátit na jednu či druhou stranu. Stále však zachovával prostor pro příspěvky čtenářů a pozvánky na akce jednotlivých oddílů.

Obrázek 8: Získaná čísla časopisu Rover

7.9 Časopis Netopýr

Jaroměřští roveři a rangers vydali v dubnu 1994 první číslo svého občasníku Netopýr. Právě toto první číslo bylo mezi nalezenými časopisy. Zda toto první číslo občasníku nebylo náhodou i číslem posledním již pravděpodobně nikdo nezjistí. Obsahově se tento časopis poněkud liší od těch ostatních. I zde je jistý prostor věnován uplynulým akcím, ale krom toho

⁸¹ Rover : časopis všech rádců, roverů a rangers. *Databáze národní knihovny* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct>

⁸² Úplné zobrazení titulu. *Vědecká knihovna v Olomouci* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://aleph.vkol.cz/F/?func=find-c>

zde nalezneme poznatky o roveringu obecně, stejně jako historii města a o tom, čím se zabývá fylogeneze, několik písniček a příspěvek o koedukaci oddílů pro dospívající od Václava Břicháčka, tehdejšího čestného náčelníka chlapeckého kmene Junáka.

7.10 Tak trochu odlišné časopisy

V porovnání s předchozími popsányými časopisy jsou časopisy Skautský lazaret a BFLM poněkud zvláštní, odlišné. Tuto odlišnost jim ale nelze vyčítat, existují pro ni dobré důvody

Časopis Skautský Lazaret, získaný v podobě čísla 1/95, se charakterizuje jako „občasník skautských skupin Lazariánské pomocné služby“ a jeho obsah tomu do puntíku odpovídá. Krátce informuje o šesti skautských oddílech, které se nějakou formou zapojily do charitativní pomoci a pak velmi podrobně, na čtyřech stránkách, což je více než polovina celého časopisu, informuje o historii řádu sv. Lazara.

Občasník BFLM sám sebe zase charakterizuje jako „občasník roverských kurzů FONS“. Jedná se tedy o časopis určený pro absolventy konkrétního roverského vzdělávacího kurzu, který obsahuje informace o dalších akcích pořádaných stejným týmem, zápisy z porad a úvahy o budoucnosti podobného vzdělávání.

Oba zmíněné časopisy, tedy Skautský Lazaret i FONS by v dnešním světě již s tímto obsahem v podobě časopisů vycházet nemohli, neboť takovéto plátky bezesbytku nahradil a v mnohém překonal nástup internetu a e-mailových konferencí.

8 Malé časopisy po pěti letech

V roce 2011 jsem sepsal bakalářskou práci právě na téma malé časopisy⁸³. V této práci bylo zmíněno celkem jednadvacet malých časopisů, především oddílových časopisů skautských oddílů. Nyní, o pět let později, se podíváme na osud jedenadvacítky časopisů z bakalářské práce. Dvanáct z nich, jen o málo více než polovinu, nacházíme stále na mapě malých časopisů. Časopisy Světlík, Čtverák, Wakan zpravodaj, Blaník, eMKáčko, Weyfuk, Akela, Čigoligo a Tresko-Plesk neustály chod dějin, přestaly vycházet a jejich příběh se pomalu vytrácí z paměti. Pro úplnost je třeba dodat, že časopisy Světlík a Čigoligo nevycházeli již v době vydání zmiňované bakalářské práce. Pět let není zrovna krátká doba a bude zajímat zajímavé pozorovat, zda, o kolik a jakým směrem se časopisy posunuly. Z kapitoly o historických malých časopisech vyplývá, že ani po dvaceti letech nemusí být pokrok nijak znatelný. Uvidíme tedy, zda bude možné něco pozorovat po pěti letech. Pro úplnost se sluší uvést, že z následujícího výčtu je vynechán vycházející časopis Lokali, neboť ten již je zevrubně popsán v kapitole o historických časopisech a také časopis Lampyris, který je popsán ve své vlastní kapitole.

Obrázek 9: Stále vycházející malé oddílové časopisy

8.1 Časopis Ajeťák

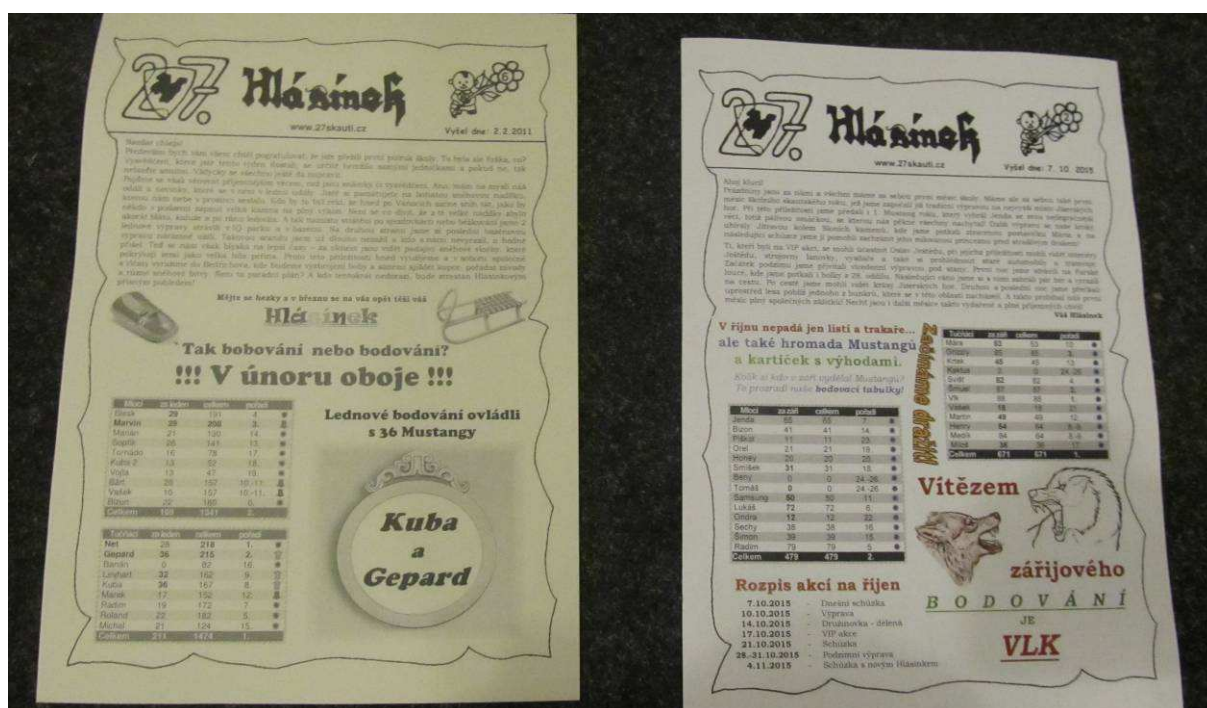
U časopisu Ajeťák je změna vidět hned na titulní straně. Zmizely postavičky Pata a Mata z televizního seriálu A je to!, ale aby pak název časopisu neztratil na smyslu, tak zůstaly

⁸³ PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF.

alespoň jejich čepičky. Další podstatná změna se nachází hned na následující stránce – Časopis má novou šéfredaktorku, která se na nás usmívá z úvodníku. Zbytek zůstává stále na své úrovni – zprávy z oddílů, i zprávy od členů oddílů o čemkoliv. Smutnou zprávou je fakt, že došlo ke snížení nákladu z 50 výtisků na 35. Snad je to dáno jen tím, že více čtenářů čte Ajet'ák online⁸⁴.

8.2 Časopis Hlásínek

Hlásínek⁸⁵ zůstává svůj. Kdyby nebylo nového data natištěného hned pod logem časopisu, leckdo by si ani nevšiml, že v rukou drží nové číslo časopisu. Titulní strana stále patří úvodnímu slovu a bodovacím tabulkám, po otočení stále nacházíme reportáže z akcí, pozvánky na ty příští a další informace z chodu oddílů. Více toho tento měsíčník nenabízí a ani nabízet neplánuje. „Úkolem Hlásínku je informovat všechny členy oddílů i rodiče o bodování, připravovaných akcích a zajímavých událostech, které se v daném měsíci udály.“⁸⁶, což se Hlásínku daří již od roku 1983, kdy byl založen.

Obrázek 10: Časopis Hlásínek, i po letech stále stejný

⁸⁴ Ajet'ák. *A je to!* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://ajeto.skauting.cz/proclenyarodice/ajetak>

⁸⁵ Mustang, 27. oddíl Liberec [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: www.27skauti.cz

⁸⁶ PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF. Strana IV

8.3 Časopis SMRK

Časopis SMRK je další stálicí v oblasti malých oddílových časopisů. Jeho první číslo vyšlo v roce 1998⁸⁷ a od té doby prostě vychází. Porovnáme-li čísla z roku 2011 s čísly současnými, tak skutečně téměř nelze najít rozdíl. Časopis stále neobsahuje téměř žádnou grafiku a ten kousek grafiky, který obsahuje, je stejný pro všechny příspěvky. Jeho obsahem je stále téměř výhradně pozvánky na akce budoucí a informace z akcí minulých. Ale jaké informace! Velmi podrobné a velmi čtivě psané zápisy od celé řady příspěvatelů. O kvalitě časopisu velmi vypovídá i náklad, ve kterém vychází. Pokud se v roce 2011 zvýšil z původních 50 výtisků na 70 výtisků, tak nyní již vychází v úžasném nákladu 90 výtisků každý měsíc!

8.4 Časopis Kruháč

Změna u časopisu Kruháč je také na první pohled patrná. Došlo k téměř úplně obměně designu časopisu. Obsahově však nedošlo k žádnému výraznému posunu, byť i to je v konečném výsledku výborná zpráva. Uvnitř čtenář stále nalezne pořádnou porci reportáží i autorské tvorby členů střediska. Nutno podotknout, že grafická úprava, již v roce 2011 vynikající, je nyní na naprosto špičkové úrovni a jen těžko lze najít přehlednější časopis.

8.5 Časopis Kvočlák

V roce 2011 jsem psal, že „Kvočlák je časopisem na úrovni“⁸⁸, nyní je třeba napsat, že Kvočlák je časopisem na úrovni. Jeho grafická úprava je geniálně jednoduchá a příspěvky, což je to zásadní, jsou perfektně vyvážené a skvěle napsané. Taktéž se, po celých pět let udržela tradice autorského komiksu, byť kreslíř i téma se zásadně změnily.

8.6 Časopis Protlak

Časopis Protlak je dalším z těch, kteří si drží svoji podobu i přes proslá léta. Porovnáme-li proti sobě číslo 57 ze září 2010 a číslo 73 ze října 2015, tak zjistíme, že nejenom že vypadají téměř stejně, ale mají i téměř identický obsah. V obou začíná na straně 3 reportáž o táboře skautů, aby ji na straně 4 vystřídala reportáž o táboře skautek, na kterou navazují reportáže z táborů světlušek a vlčat na stranách 6 a 8. V tomto případě se ale zjevně nejedná o úmysl,

⁸⁷ PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF. Strana V

⁸⁸ PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF. Strana 47

ale o úžasnou shodu náhod. Pozitivní změnou v grafickém uspořádání je drobné zmenšení písma a zároveň zvětšení fotografií na celou šířku stránky, čímž se efektivně zabránilo vzniku tzv. řek v textu, které ještě před pěti lety při čtení časopisu poněkud rušily.

8.7 Časopis Hořec

I v případě časopisu hořec je nejpodstatnější informací především to, že stále existuje. Dal by se sice zmínit drobný redesign loga časopisu, ale to je tak vše, co se za těch pět let odehrálo. Časopis stále vychází a stále má čtyři strany, tedy titulní stranu, rubriky bylo a bude a plán činnosti oddílu na nejbližší období.

8.8 Časopis jednička Hlásí

Milý časopis Jednička hlásí, vydávaný 1. oddílem Junáka v Hradci Králové Stále se jedná o jediný list formátu A4 hustě popsaný z obou stran. Obsahuje úvodník, vzhledem ke svému formátu značně rozsáhlé reportáže z minulých akcí, podrobné pozvánky na akce budoucí a, je-li to potřeba, taktéž další podstatní informace.

8.9 Časopis Medvědník

Časopis Medvědník, vydávaný TJ Plzeň, byl v roce 2011 označen jako poněkud podivný časopis s prazvláštním obsahem⁸⁹. Obsah je 48. čísla z roku 2011 byl totiž pouze souhrnem přihlášek a podrobného seznamu vybavení na několik plánovaných akcí tohoto oddílu. Navíc se poměrně dlouho neobjevilo žádné nové číslo a zdálo se, že časopis již skončil. Naštěstí tomu tak nebylo a v jeho internetovém archivu lze nalézt celou řadu nových čísel⁹⁰. Navíc obsah časopisu prošel vskutku revoluční změnou a přestože přihlášky na všemožné akce v jeho obsahu stále zůstávají, tak jsou nyní doplněny i informacemi z akcí uplynulých a vše je graficky úhledně upraveno tak, aby výsledek připomínal více časopis než daňový formulář.

8.10 Časopis Poslíček

Pomyslnou třešničkou na dortu u seznamu stále vycházejících malých časopisů je Poslíček, časopis 3. dívčího oddílu z Brna. Časopis stále pravidelně vychází s drží se ověřené grafické a

⁸⁹ PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF. Strana 50

⁹⁰ Medvědník. *TJ Medvědi Plzeň* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://tj-medvedi.cz/category/oddilovy-casopis/>

obsahové podoby, kdy na čtyřech stranách textu je zmíněno vše podstatné o tom, co se událo i o tom, co ještě bude následovat. A i když se to u tak malého časopisu zdá až neuvěřitelné, vždy zbude alespoň kousek místečka na trochu luštění, zajímavé reportáže či jiné zábavy.

Časopis Poslůček patří společně s časopisy jednička hlásí, Hlásínek a Hořec k něm nejmenším oddílovým časopisům co se rozsahu týče. Všechny čtyři se dají pohodlně vytisknout na jedinou stránku formátu A4. V závěru mé bakalářské práce bylo konstatováno, že „možná právě to je ta správná cesta pro trvale udržitelné vydávání malého časopisu.“⁹¹ A nyní, o pět let později se zdá, že to tak skutečně je. Jediné čtyři takto malé časopisy ze všech jednadvaceti a přestože téměř polovina časopisů přestala vycházet, všechny takto malé se udržely.

⁹¹ PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. s.60 Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF.

9 Časopis Lampyris

Lampyris je oddílovým časopisem 75. roje světlušek Derwen z Modřan. Jedná se o dvouměsíčník jehož první dvě čísla vyšla pod názvem Triquetrum. Ve druhém čísle byla vložena čtenářská anketa, ve které byl zvolen nový název časopisu, pod kterým vychází dodnes. V první polovině roku 2006 se v časopise poprvé objevili reportáže z oddílových akcích, které poté tvořily jádro jeho obsahu po většinu jeho novodobé historie. Do léta 2006 se časopis postupně vyvíjel. Přibývaly i zanikaly rubriky, měnila se grafika a utvářela se síť přispěvatelů. Ve školním roce 2006/2007 měl časopis celou řadu stálých rubrik, vycházel pravidelně každé dva měsíce a těžil ze široké sítě spolehlivých přispěvatelů. V následujícím školním roce 2007/2008 se zdálo, že se podaří navázat na úspěchy předchozího roku, ale nestalo se tak. V září vyšlo dvanácté číslo, historicky poprvé dokonce s celobarevným tiskem na všech stranách. Síť přispěvatelů ale začala být značně nespolehlivá. Dosavadní přispěvatelé zestárlí a jelikož je 75. roj světlušek Derwen oddílem určeným pouze pro dívky na prvním stupni základní školní docházky, tak přestoupily do jiných oddílů či odešli jinam. Jelikož tyto přispěvatelky dodávaly zejména reportáže z oddílových akcí, které tou dobou tvořily naprostý základ obsahu časopisu, bylo vydání dalšího čísla postupně odkládáno až do dubna následujícího roku. V červnu téhož roku vyšlo ještě jedno číslo, ve kterém byl zevrubně rozebrán nadcházející letní tábor a spíše do počtu v něm byla otisknuta jedna reportáž z již velmi dávno proběhlé akce. Následující číslo vyšlo až v prosinci, protože vánoční svátky dávaly dostatek námětů pro časopis i bez reportáží z akcí. Vánoční číslo bylo přímo následováno letním speciálem a nikdo nemohl být na pochybách, že časopis se nachází na pokraji svého zániku. V následujícím školním roce 2009/2010 vyšlo již jen jediné číslo s pořadovým číslem 16. To dokonce obsahovalo reportáže z celé řady oddílových akcí. Jednalo se o příspěvky doručené do redakce v posledních dvou letech. Kuriozitou je, že v tomto roce ve skutečnosti vyšla dvě čísla časopisu Lampyris s pořadovým číslem 16. Obě jen s mírně odlišnou fotografií na obálce a s téměř totožným obsahem. Pozornou věnovaná časopisu čtenáři byla již tam malá, že si tohoto zásadního přešlapu po více než rok nikdo nevšiml a přišlo se na něj až náhodou při třídění digitálního archivu. Druhé vydání s číslem 16 pak bylo interně přeznačeno na 17, aby později nevznikaly zmatky při vyhledávání starších čísel.

Ve školním roce 2010/2011 se dostalo časopisu potřebné podpory od vedení oddílu. Bylo rozhodnuto, že vydávat časopis je v oddílovém zájmu. Přestože tento zájem byl dán

především tím, že vycházející časopis prostě velmi dobře dokresloval probíhající celoroční hru, tak se jednalo o vítanou vzpruhu pro zbylé členy redakce. Byl stanoven závazný redakční plán na celý školní rok, pravidelní rubriky a odpovědní redaktoři. V pravidelných dvouměsíčních intervalech vyšla čísla 18, 19, 20, 21 a táborový speciál 22.

V následujícím školním roce již časopis pro celoroční hru potřebný nebyl. Redakce přesto pokračovala v činnosti a během školního roku 2011/2012 se čtenáři dočkali celkem čtyři dalších čísel. Pak ale došly síly a časopis jednoduše přestal vycházet. Všichni v redakci věděli, že je třeba začít pracovat na dalším čísle, ale nikdo se do toho nepustil. Prvních pár měsíců se čtenáři ptali, kdy zase časopis vyjde. Dokonce občas dorazil i nějaký čtenářský příspěvek, ale redakce již prakticky nefungovala. V následujícím školním roce 2012/2013 nevyšlo žádné číslo a časopis všichni považovali za mrtvý.

Ve školním roce 2014/2015 proběhl nesmělý pokus o záchranu časopisu. Vyšlo číslo 27, které se nepodobalo žádnému z předchozích čísel. Jednalo se o pouhý jediný list papíru formátu A4 potištěný z obou stran. V jeho úvodníku se psalo o tom, co to dříve Lampyris byl a že by možná zase mohl být. Obsahově by se pak toto číslo dalo označit spíše za náborový leták pro novou redakci, než za časopis. Byť alespoň nějaké zprávy z oddílové činnosti také obsahoval. Požadavky na redaktora byly vcelku snadné. „*Pokud dokážeš přečíst tento text, jsi vhodným kandidátem na pozici redaktora.*”⁹² V této podobě byl časopis distribuován a čekalo se, zda se někdo ozve. A ozval a nebyl sám. Ozvalo se celkem pět členek oddílu – Ema, Tereza, Běla, Veronika a Barbora. Věkový průměr členů redakce se jen stěží přiblížil k věku, kdy je běžné získat občanský průkaz a v hlavách vedení oddílu začaly úvahy, zda je vůbec reálné, aby takovéto redakce dokázala vydávat časopis. Původně bylo, poněkud naivně, očekáváno, že se výzvy zhostí některý ze starších členů oddílu, případně aktivní rodič, který se bude chtít zapojit společně se svými dětmi. Nakonec padlo rozhodnutí, že zkusit se má všechno, že děvčata jsou šikovná a že by to mohlo fungovat, pokud se jim poskytne dostatečná podpora.

9.1 Anabáze čísla 28

Od rozhodnutí, že časopis bude nyní vydávat redakce složená z mladších členů, za potřebné podpory jednoho vedoucího, uplynul prakticky celý rok a stále se nic nedělo. Pokud by se nic nestalo, pravděpodobně by to byla pro časopis ta úplně poslední rána. Lampyris měl v tuto

⁹² *Lampyris: časopis světlušek*. Praha, 2015, (27).

chvíli zárodek možné budoucí redakce, která ale nebyla schopna samostatné práce bez zkušenějšího šéfredaktora, a jinak nic. Již zanikla tradice vydávání časopisu, přispěvatelé na něj zapomněli a v oddíle zbývalo jen málo členů, kteří si vůbec nějaký oddílový časopis pamatovali. Nakonec se ale našel vedoucí, který oslovil před rokem přihlášené členky redakce a dohodl s nimi termín po mnoha letech prvního setkání redakce Lampyrisu. Na setkání redakce dorazila, kromě pěti dříve přihlášených, také nová redaktorka, Anna. Vznikla tak, včetně zapojeného vedoucího, sedmičlenná redakce. Těchto sedm statečných se pustilo do diskuze ohledně obsahu 28. čísla. Bylo zřejmé, že převážná většina současných členů oddílu již nepamatuje doby, kdy Lampyris pravidelně vycházel. Nebylo porot třeba se držet zcela ničeho z minulosti a bylo možno naplánovat časopis zcela od základů.

Na základě provedené diskuze byl vybrán obsah skládající se s článků vztažených k uplynulým i budoucím oddílovým akcím. Nejedná se ale přímo o reportáže, jedná se o doplňující obsah. Podrobný popis toho, co bylo na výpravě spatřeno, ale nebyl čas se tomu více věnovat anebo se jedná o téma, které lze lépe vystihnou právě na stránkách časopisu. Dále se pravidelnými rubrikami měl stát rozhovor, luštění, primitivní recepty, rukodělné činnosti a absurdní významné dny, které lze oslavit. Obsah pro případného znalce malých časopisů a historie Lampyrisu poněkud neobvyklý a nekoncepční, ale stále lepší než žádný. Navíc se jednalo o nápad samotné dětské redakce a tak dostal tento obsah „zelenou“.

Vše bylo dohodnuto, určen termín vydání a odpovědní redaktori. Kompletaci a tisk čísla měl na starost vedoucí a jemu také měly být zaslány jednotlivé příspěvky. Přesně tak se také stalo a tak světlo světa spatřilo obsahově až zázračně vyzrálé 28. číslo Lampyrisu. Čtenáři bylo přijato velmi kladně a zdálo se, že dětská redakce může velmi dobře fungovat.

Vše ale ztroskotalo na snaze dohodnout se na termínu dalšího setkání redakce Lampyrisu. Dohodnout si termín, který by vyhovoval všem se ukázalo jako zcela nemožné. Navíc nebylo možné najít ani termín, který by vyhovoval alespoň většině redaktorů.

Byl tedy učiněn pokus řídit redakci elektronicky, prostřednictvím e-mailu. Mezi jednotlivými redaktory bylo vyměněno několik e-mailů, dokonce byl dohodnut termín vydání dalšího čísla a rozděleny témata a rubriky, ale to bylo vše. Žádný příspěvek nebyl sepsán a 29. číslo nevyšlo.

9.2 Soustředění v Říčanech

Lampyris s pořadovým číslem 29 tedy nevyšel v plánovaném březnovém termínu. Nevadí, jeho vydání bylo posunuto na květen a bylo rozhodnuto, že k řízení redakce je třeba přistupovat poněkud rozvážněji a více ji řídit. Konec konců se jedná o děti, které navíc nemají s podobnou prací naprosto žádnou zkušenost. Předchozí snahy, aby děti z prvního stupně základní školy na základě zadaného tématu zpracovali samostatně na počítači kompletní článek a tento poslali šéfredaktorovi v příloze e-mailu, byly zpětně ohodnoceny spíše jako pokus o vtip, nežli pokus o řízení redakce. K vedení dětské redakce časopisu se musí přistupovat úplně jinak. Nyní, s odstupem času a černé na bílém, to zní jasně a logicky, ale věřte tomu, že tenkrát to nikoho ani nenapadlo. Inu, když je člověk pro něco „zapálen“ a skutečně moc to chce dokázat, nadělá obrovské množství hloupostí. Ne nadarmo se říká „Dvakrát měř, jednou řež.“.

Z všelijakých více či méně kreativních návrhů byla zvolena možnost uspořádat víkendové soustředění redakce, během kterého by se jednotliví členové naučili lépe vzájemně spolupracovat a současně by byl dostatek prostoru na pořádné dohodnutí obsahu dalších čísel.

Pro toto soustředění byla nalezena vhodná základna v Říčanech u Prahy a redakce se sešla v téměř plném počtu. Chyběl jen Veronika, která musela zůstat doma, protože ji rodiče odmítli na víkend pustit ven kvůli špatným školním výsledkům. Něco takového by se v redakci složené z dospělých stát nemohlo.

Soustředění se vydařilo, redakce se dala dohromady a dokonce byl vytvořen obsah několika nových rubrik. Za zmínku stojí zejména fiktivní poradna, která si měla dělat srandu z poraden v časopisech pro dospívající mládež a zahraniční rubrika, ve které měl být v každém čísle představen skautský oddíl z některé zahraniční země, včetně rozhovoru s vedoucím daného oddílu. Všechny zápisy, včetně úplných textů nových rubrik, si jednotlivé redaktory odnesly domů s tím, že je přepíšou a společně s dalšími je zašlou ke kompletaci. To je ale vše, co se stalo. Opět nebyl sepsán žádný další příspěvek a i poznámky s hotovými rubrikami se kamsi ztratili. Ani tentokrát tedy 29. číslo nevyšlo.

9.3 Poslední naděje pro 29. číslo

O půl roku po setkání v Říčanech proběhl poslední pokus s vydání 29. čísla Lampyrisu. Celá redakce byla svolána na jeden listopadový víkend s tím, že na konci víkendu se buď podaří již přímo vytisknout 29. číslo anebo oznámení o definitivním ukončení vydávání časopisu. I

přesto, že redakce dle předchozích zkušeností nebyla příliš aktivní a mohlo by se i zdát, že časopis nepřijali za vlastní, tak se po tomto oznámení probudila k životu.

Po dlouhém spánku se ale probuzení redakce neobešlo bez následků Ema, Tereza a Běla z redakce odešly, protože je to prý nebaví. Podle neoficiálních a neověřitelných informací ale odešly proto, že chtějí začít vydávat vlastní časopis. Pokud by skutečně několik čísel takového časopisu vyšlo, byla by to senzace. Jednalo by se totiž o pravděpodobně jediný malý časopis s ryze dětskou redakcí, tedy složenou výhradně z dětí a zcela bez kontroly dospělých, minimálně v celé republice.

Ze zbylých tří redaktorek Anna neměla v daném termínu čas, ale Barbora i Veronika se na setkání dostavily. Metodou brainstormingu bylo nejprve vymyšleno mnoho témat, o kterých by bylo možno do časopisu uvažovat. Z nich poté bylo vybráno několik málo těch, které bylo možno zkompletovat v omezeném čase jednoho víkendu. A hned se začalo tvořit.

Vzniklý časopis se obsahově lišil od všech předchozích tak, jak jen to bylo možné. Obsahoval obrovské množství všelijakých hlavolamů, hádanek, křížovek a dalších interaktivních témat, pár vtipů, jeden kratší rozhovor a návod na uvázání uzlu. Na konci víkendu bylo vytištěno všech 40 výtisků a během týdne proběhla distribuce.

Čtenáři bylo toto číslo přijato velmi kladně a sešlo se mnoho správných odpovědí na hádanky i dotazů ke správnému řešení. Největším přínosem pro časopis a zejména pak pro jeho redakci byl ale sám o sobě fakt, že časopis vyšel. Ukázalo se, že redakci není časopis lhostejný, jen je potřeba nalézt redakční model, který bude všem perfektně vyhovovat.

9.4 Výroční třicáté číslo

Po úspěšném, byť dlouho odkládaném, vydání 29. čísla se redakce rozhodla, že z Lampyrisu udělá měsíčník. Jelikož většina předchozích přestávek ve vydávání vznikla vždy v měsíci, kdy časopis nevycházel a redakce spolu nemusela tolik komunikovat, tak by takovéto rozhodnutí mohlo časopisu pomoci. Je to ale dvakrát tolik práce a vezme-li se v úvahu, že minimálně týden trvá sebrat příspěvky od přispěvatelů, týden je potřeba na jejich revizi a doplnění vlastních příspěvků, týden je třeba vyhradit na kompletaci a tisk časopisu a týden zabere distribuce, tak se jedná o neustálou práci na časopisu. Něco takového dle názoru vedoucích nemůže dětská redakce dlouhodobě zvládnout. Je ale také možné, že se podaří celý výrobní proces výrazněji optimalizovat, například tím, že redakce bude výrazněji podpořena početnější komunitou přispěvatelů, a tak bude možné takovéto tempo zvládnout. Zajímavou

poznámku k frekvenci vydávání časopisu lze najít v publikaci „Školní časopisy pod lupou“, kde se doslova píše: „*Především v období krátce po vzniku časopisu na škole dokáží jeho tvůrci stíhat docela pěkná čísla časopisu dokonce měsíčně. Pokud však časopis ve svém vývoji neustrne, neustálé vylepšování jeho obsahu i vzhledu si od tvůrců žádá mnohem větší množství stále kvalitnější práce. Jestliže navíc tvorba školního časopisu nemá všem zainteresovaným vzít veškerý jejich volný čas, ustaluje se četnost vydávání po několika letech zpravidla na třech až šesti číslech za rok.*“⁹³ Bude bezpochyby zajímavé sledovat, zda se v horizontu několika následujících let časopis Lampyris udrží a zda se změní periodicita jeho vydávání v souladu s výše popsáním.

Časopisu Lampyris se opět po letech dostalo podpory z vyšších míst, tentokrát přímo od vedení modřanského skautského střediska. Vedení střediska je aktuálně toho názoru, že *vydávat časopis je vhodné a prospěšné a takové snahy je nezbytné ochotně podporovat*⁹⁴. Podpora nezůstává pouze u slov a redakci časopisu byly nabídnuty též finanční prostředky v řádech tisíců korun pro využití v rámci tvorby reportáží, zejména pro zajištění dopravy, ubytování a potravin. Podmínkou vedení střediska pro tuto podporu ale je, aby se Lampyris přeměnil z časopisu světlušek, tedy časopisu jen jedné části modřanských skautů, na časopis střediskový, tedy časopis úplně všech modřanských skautů. S platností od 30. čísla se tedy cílová skupina Lampyrisu značně mění a nyní obsahuje děvčata, chlapce, ženy i muže prakticky každého věku. Ruku v ruce s tím se okruh čtenářů rozšiřuje z dosavadních přibližně třiceti na více než stovku.

Pouhý jeden den před setkáním redakce nad tvorbou třicátého čísla se k redakci připojily dvě nové redaktorky – Julie a Marie. Celá redakce, která se před vydáním 29. čísla málem rozpadla, nyní čítá celkem sedm aktivních redaktorek. Chlapec v redakci žádný nepůsobí, ale to lze do značné míry přisuzovat tomu, že časopis Lampyris byl až do této doby určen výhradně pro dívčí část oddílu. Zajímavě též vypadá pohled na věk jednotlivých redaktorek. Řazeno sestupně: 16, 13, 12, 12, 10, 9, 8. Věkový průměr redakce je tedy pouhých 11,4 roku. Zejména s přihlédnutím ke kvalitě výsledného produktu to zní až neuvěřitelně.

⁹³ WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendlova.cz/files/content/218/files/Jakseděláškolníčasopis.pdf>, strana 20

⁹⁴ JUNÁK - ČESKÝ SKAUT, 5. STŘEDISKO MODŘANY, Z. S. *Zápis ze schůze střediskové rady, listopad 2015*. Modřany, 2015. Neveřejný dokument.

Redakční setkání nad třicátým číslem bylo naplánováno jako třídenní, začalo v pátek brzy odpoledne a končilo v neděli pozdě večer. Bohužel se ukázalo, že oproti domluvenému postupu na setkání nikdo z redaktorů nepřišel se zpracovaným příspěvkem či jiným námětem a tak se v pátek začínalo doslova od nuly. Obdobně jako u předchozího čísla bylo tedy vybráno několik témat, které bylo reálné v průběhu víkendu zpracovat. Zde se velmi projevilo, jak rychle redakce vyzrává a jak dokáže nasávat zpětnou vazbu od čtenářů. Všechny redaktorky totiž z třicátého čísla zcela nekompromisně vyloučily jakékoliv materiály stažené z internetu, případně jen lehce upravené, jakými byly v minulém čísle například komiksy, omalovánky anebo vtipy. Padlo jasné rozhodnutí, že v časopise se musí vyskytovat výhradně původní tvorba redakce a členů oddílu a to i přesto, že je to mnohem náročnější, než jen tak někde něco zkopírovat. Taktéž padlo jasné rozhodnutí, že oddílový časopis musí nutně obsahovat informace z činnosti oddílu, které v předchozích dvou dílech chyběly.

Po vydání minulého čísla za mnou přišlo několik holek a říkaly, že ty vtipy a komiksy už znají a že doma mají hezčí omalovánky a proč to tam vlastně vůbec dáváme. A tak mě napadlo, že to tam vlastně ani dávat nemusíme. A proto to tam není.

Veronika, členka redakce Lampyrisu

Jak se ukázalo, tak po vydání předchozího čísla Lampyrisu se k jednotlivým redaktorkám dostala poměrně silná zpětná vazba, z větší části bohužel negativní. Naštěstí to žádná z redaktorek nevzala jako kritiku své práce, ale jako možnost ke zlepšení a osobnímu růstu.

Holky za mnou přišly a říkaly mi, co všechno jsme udělali špatně. Sice mě naštválo, že se jim nelíbila moje básnička, ale zase jsem byla ráda, že si časopis alespoň přečetly.

Barbora, členka redakce Lampyrisu

Třicáté číslo tedy musí být čistě původní a zároveň tak oddílové, jak je to jen možné. Redakce sestavila plán obsahu čísla a začala pracovat na jeho realizaci. Po předchozích zkušenostech se podařilo vcelku bez potíží realizovat online rozhovor s jedním současným vedoucím a jednou bývalou skautskou a tak se mohou čtenáři seznámit hned se dvěma zajímavými životními příběhy. Taktéž nápad na výzvu pro čtenáře, tentokrát v podobě stavby co nejvyšší věže ze zápalek, byl vymyšlen, nafocen i sepsán poměrně rychle, stejně jako byly rychle nakresleny i bludiště a doplňovačky. Nově přibyla kulturní rubrika, ve které bude Barbora pravidelně uveřejňovat pozvánky na zajímavé kulturní akce, kterých se již sama zúčastnila.

Poté již začalo přituhovat, velmi zajímavý vývoj měl návod na výrobu hezké plovoucí svíčky. Nejprve se mělo jednat o papírovou vánoční ozdobu, ale v průběhu jejího pokusného

vytvoření bylo zjištěno, že v klubovně nejsou potřebné materiály a postupně se začaly jednotlivé kroky upravovat, až nakonec vznikl výrobek zcela jiný, ale také pěkný. Inu, proč ne, improvizace k tvorbě časopisu také patří a tahle je navíc i velmi zdařilá.

Poté se redaktorky rozhodly, že by v časopisu chtěly komiks. Jak jinak, než původní a autorský. Postup pro tvorbu komiksu překvapivě všechny znaly ze školy a tak se do toho okamžitě pustily. V rámci tvůrčího zápalu ale na celý postup zapomněly a začaly celý příběh vytvářet až v průběhu kreslení. Obrázky se vcelku podařily, ale po zmenšení na stránky časopisu byl výsledný komiks velmi špatně čitelný a proto se redakce rozhodla, že jej je třeba ještě dopracovat a že bude raději uveřejněn až v příštím čísle.

Julča malovala prostředí, Verča postavy a já jsem psala bubliny. Nechtěla jsem je ale dělat moc velké, aby byl vidět i zbytek obrázků, ale když se to pak zmenšilo do časopisu, tak to nešlo přečíst.

Barbora, členská redakce Lampyrisu

Současně byly vybrány tři oddílové výpravy, o kterých bude v časopise uveřejněn článek. Na dvou z nich redaktorky osobně byly a tak o nich mohli i samy napsat. Problém nastal s tou třetí, nikdo z redakce se jí nezúčastnil a přesto o ni měl být uveřejněn článek. Jelikož žijeme ve zlaté éře komunikací, nebyl sebemenší problém kontaktovat několik účastníků a o krátkou reportáž je požádat. Po množství výmluv na nedostatek času či talentu se konečně podařilo nalézt jednoho účastníka, který byl ochoten se o své vyprávění podělit. Jediná potíž byla v tom, že byl zrovna na chatě a na první pohled tedy neměl jak svůj příspěvek dodat. Dětská vynalézavost ale nezná mezí a tak se reportáž z Bláznivé výpravy stala historicky prvním příspěvkem, který byl do redakce doručen ve formě SMS zprávy. Konkrétně v přibližně dvaceti zprávách. Řešení je to sice neobvyklé, ale svůj účel dokonale plní.

Zvláště si redakce smlsla na rubrice drbů. Jedná se o všelijaké, zpravidla neověřené a většinou též značně překroucené zprávy o dění v oddíle. Při procházení archivu starších čísel střediskových časopisů bylo zjištěno, že podobná rubrika patří k časopisům modřanských skautů již odnepaměti. Zde již sice bylo třeba jisté korekce obsahu ze strany vedoucího, zejména co se týká určité vyváženosti, zdravého nadhledu a korektnosti jednotlivých témat, protože hranice mezi smyšlenou historkou a pomluvou je velice tenká, ale i tak bylo úžasné sledovat dětskou fantazii při práci. Pro zhlédnutí obdobných rubrik ve starších časopisech lze bez obav říci, že se současná redakce za svůj výtvar rozhodně stydět nemusí.

Práce na třicátém čísle Lampyrisu jasně ukázaly, že i velmi mladé děti redakční práce baví, byť je, zcela pochopitelně, nezbytně nutné v obtížnosti zadání a požadovaných výstupech zohlednit věk dětí . Jejich reálné schopnosti, zejména pak schopnost týmové spolupráce, ale vysoce předčily původní očekávání a nyní již lze říci, že dětská redakce časopisu Lampyris může bez obav fungovat dál.

Kolektiv lidí kolem Lampyrisu má po letech opět všechny tři pro časopis nezbytné složky: má funkční redakci, která chce, aby časopis vycházel, má přispěvatele, kteří chtějí do časopisu psát, zatím jich není mnoho, ale přesto jsou a má čtenáře, kteří časopis chtějí číst, což bylo beze sporů prokázáno spontánní zpětnou vazbou na jeho 29. číslo. Lampyris je zpět, opět se zařadil mezi vycházející, živé, časopisy. Teď již zbývá jen vytrvat.

10 Články převzaté

V malých časopisech, zvláště pak v časopisech školních, se může čtenář relativně často setkat s článkem převzatým z jiného periodika. V minulosti se jednalo především o články z nejrůznějších komerčních časopisů, v dnešní době se jedná téměř výhradně o převzaté texty z nejrůznějších internetových stránek. Je zřejmé, že takovéto jednání autorů časopisu přinejmenším balancuje na hraně autorského práva.

Autorský zákon⁹⁵ sice dává každému jednotlivci vcelku rozsáhlé možnosti pro kopírování autorských děl a pro jejich použití ve výuce platí mnohdy ještě mírnější nařízení, ale žádným způsobem není možné převzít bez dalšího celý článek, aniž bychom se o tom předem domluvili s jeho původním autorem.

Autorský zákon umožňuje několik způsobů užití cizího autorského díla. Pro všechny tyto výjimky z autorského práva shodně platí, že mohou být použity *pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.*⁹⁶

Známou výjimkou z autorského zákona je možnost vytvořit si kopii díla pro svoji osobní potřebu. Takovou kopii ale není možné jakýmkoliv způsobem dále šířit a je tedy zjevné, že využití této výjimky pro školní časopisy nepřipadá v úvahu.

Určitou možnost zveřejnění cizích autorských děl ve školním časopise dává §30a autorského zákona, který umožňuje nejen pro osobní potřebu, ale i pro vnitřní potřebu právnické osoby, zhotovit rozmnoženinu díla. Zde je třeba ale dát pozor na to, aby byl následně časopis využit skutečně jen pro vnitřní potřebu školy a aby ani v tomto případě nebyly nepřiměřeně dotčeny zájmy autora. Jelikož školní časopisy se mnohdy distribuují i partnerům a podporovatelům mimo školu anebo jsou dokonce vystavovány na internetu, je i použití této výjimky problematické.

Bez potíží lze ve školních časopisech využít citaci cizího díla. Přičemž citovat lze nejen texty, ale i obrazy a jakákoliv jiná autorská díla. Citovat mohou i rozsáhlejší část díla, ovšem pouze

⁹⁵ Zákon č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů*.

⁹⁶ Zákon č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů*. §29, odst. 1.

pokud k tomu existuje důvod. Mohu je citovat pouze v odůvodněné míře a určitě se nesmí jednat o celá díla. Podmínkou je uvést zdroj citace a, je-li známo, také jméno autora.

Převzít cizí článek či podobné dílo do vlastního časopisu tedy prakticky není možné. Lze ale zpracovat recenzi či popis tohoto díla anebo jiným vhodným způsobem citovat kratší úryvek, vždy však s uvedením použitého zdroje.

Takovéto použití zdrojů je sice mnohem pracnější, než prosté zkopírování či opsání, ale umožní dětem seznámit se s principy autorského práva, které budou nezbytně nutně potřebovat po celý zbytek svého života. Kde jinde, když ne ve škole, by se děti měli s platnými právními předpisy seznámit, kde jinde by je měli zcela bezvýhradně dodržovat.

Lze uvést i příklad z praxe. Redakce skautského časopisu *Lampyris* například chtěla, aby se její čtenáři seznámili s některými zajímavými knihami. Po krátké diskuzi dospěla redakce, složená výhradně z dětí z prvního a druhého stupně základní školy, k návrhu vydávat ve svém časopise postupně celou knihu na pokračování. Něco takového by zcela jednoznačně bylo porušením autorského práva a nelze ani předpokládat, že by se podařilo domluvit udělení licence pro malý časopis za finančně přijatelných podmínek. Redakční návrh tedy bylo nutné přepracovat. Literární stránka *Lampyrisu* nakonec vypadá tak, že je vždy uveřejněn krátký úryvek z knihy, jeden či dva zajímavější odstavce, ideálně s ucelenou částí příběhu. Tento úryvek je následován citací zdroje, tedy zejména uvedením názvu knihy a v případě potřeby také uvedením knihkupectví, kde mají knihu aktuálně skladem, a vše je zakončeno několika otázkami, na které může správně opovědět pouze ten, kdo si knihu přečetl celou. Ve výsledku tato rubrika plní svůj původní účel, tedy motivovat čtenáře časopisu k četbě dané knihy, v časopisu zabírá výrazně méně drahocenného prostoru, nežli příběh na pokračování, a především je vše zcela v souladu s platnými právními předpisy.

I přes všechno uvedené lze hlavní zásadu, na kterou spoléhá řada tvůrců malých časopisů, výstižně vyjádřit českým pořekadlem „*Kde není žalobce, není ani soudce.*“. Je pravdou, že autorské právo není zcela jednoduché a výklad mnohých pojmů nemusí být vždy zcela jednoznačný a přes veškerou snahu o původní autorskou tvorbu a dodržování všech předpisů prostě občas něco „proklouzne“. Zejména v prvních číslech všelijakých malých časopisů lze obvykle najít celou řadu obdobných pochybení. V historii však není znám žádný případ žaloby vedené proti autorům malého časopisu. A popravdě řečeno, co by si vedení nadnárodní tiskové společnosti, vydávající časopis či noviny s nákladem stovek tisíc výtisků vzalo na

tvůrci malého časopisu, který má sotva tolik peněz, aby svůj časopis okopíroval několika kamarádům.

Poněkud zvláště se k otázce autorského zákona postavila Základní škola Benešov, která nejprve na internetových stránkách svého časopisu Labyrint zveřejnila, že „*Od 28. října 2015 se na všechny rubriky, články a fotografie (není – li uvedeno jinak) vztahuje Copyright.*“⁹⁷ Následně se skutečně pod veškerými nově zveřejněnými příspěvky v internetové verzi časopisu objevilo jen špatně přehlednutelné prohlášení o autorství daného příspěvku, včetně upozornění, že při porušení autorských práv bude postupováno v souladu se zákonem. Pojem „Copyright“ ale české právo nezná a je tedy otázkou, cože se to vlastně na dané příspěvky vztahuje. Lze předpokládat, že tímto prohlášením bylo myšleno, že příspěvky jsou chráněny autorským právem. Na něco takového ale není třeba nijak upozorňovat, protože autorské právo se zcela automaticky vztahuje na veškerou tvorbu. Pro korektní přiznání autorství postačuje uvést jméno autora. Ovšem i pokud není jméno autora uvedeno, jedná se o autorské dílo. Problémem webového časopisu labyrint ale zjevně je nedostatečná kontrola původnosti příspěvků žáků. Například v článku „*Pohled na MSI Z170A GAMING PRO*“⁹⁸ lze jako původní autorský text uváděného autora článku označit pouze první a dvě poslední věty. Ostatní text je doslovnou kopií oficiálního textu výrobce dané počítačové komponenty a obrázek je převzat, včetně ochranného vodoznaku, ze stránek internetového obchodu Alza.cz, byť obrázek je alespoň symbolicky citován ve formě odkazu na originální obrázek na stránkách daného internetového obchodu. Pokud však škola pod každým příspěvkem ve svém časopisu má uvedeno výslovné upozornění týkající se jeho autorství, měli by si zodpovědní redaktoři být naprosto jisti, že veškeré své zdroje zcela korektně citovali, neboť v aktuální podobě může příspěvek vzbudit ve čtenáři mylný dojem, že autorem daného, navíc vysoce odborného, textu je níže podepsaný žák základní školy. Pro úplnost se ještě sluší dodat, že tento problém se ani zdaleka netýká vše uveřejněných článků. Naprostá většina článků je skutečně původních, anebo obsahují informaci, odkud byl daný obsah, zejména fotografie, převzat.

⁹⁷ Copyright. *LABYRINT: školní časopis* [online]. [cit. 2015-11-13]. Dostupné z: <http://www1.zsben.cz/labyrint/?p=2521>

⁹⁸ Pohled na MSI Z170A GAMING PRO. *LABYRINT: školní časopis* [online]. [cit. 2015-11-13]. Dostupné z: <http://www1.zsben.cz/labyrint/?p=2124>

11 Sdružení amatérských novinářů

V květnu roku 1995 vzniklo v táboře občanské sdružení s názvem Sdružení amatérských novinářů. Toto sdružení si vytklo jako svůj cíl „*organizovat a podněcovat dětské redaktory drobných - na kopírce rozmnožovaných - klubovních, oddílových a školních časopisů.*“⁹⁹ Zakládajícími členy tohoto sdružení byli sami autoři několika těchto malých časopisů, konkrétně časopisů Sedmihlásek, Stín a světlo, Duhová planetka, Pucejř, Toulavý kamarád, Družina a Kormorán. Je vhodné zmínit, že časopis Pucejř vychází až do dnešních dnů, ostatní se bohužel ztratili v proudu času anebo změnili své jméno, což znemožňuje jejich dohledání.

Nic ale netrvá věčně a tak i sdružení amatérských novinářů doznalo dramatický a, pro malé časopisy, negativních změn. Po několika setkáních dětských novinářů v druhé polovině devadesátých let a vcelku úspěšném vydávání časopisu Pražský Herold, na jehož obsahu se podíleli právě dětští novináři, začalo sdružení postupně upadat. Po roce 2000 sdružení postupně opustili jednotliví zakládající členové a samotné sdružení se vydalo jiným směrem, aby se postupně stalo předstupně Syndikátu novinářů¹⁰⁰ a nakonec jím byl i zcela pohlcen.

⁹⁹ Před deseti lety vzniklo sdružení amatérských novinářů. *Bohoušek.cz* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.bohousek.cz/clanek-2005051101-pred-deseti-lety-vzniklo-sdruzeni-amaterskych-novinaru-san.html>

¹⁰⁰ *Syndikát novinářů* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/>

12 Obsah školních časopisů

„Stručně řečeno ve školním časopisu by nemělo chybět zpravodajství týkající se školy a jejího okolí, literární a výtvarné pokusy žáků, žánr poučný i zábavný, a přitom by se ještě měl brát ohled rovněž na věk a strukturu čtenářů. Kolik procent čeho a pro koho nestojí za to rozhodně předem ani později zkoumat. Pánem zůstává v tomto ohledu čtenář, jehož požadavkům se tvůrci školního časopisu musí chtět nechtě alespoň přiblížit.“¹⁰¹

Je až neuvěřitelné, jak skvěle nadčasový dokument se podařilo dvojici učitelů základní školy v roce 1998 sepsat. Stačí se podívat na těch téměř 150 školních časopisů uvedených v příloze této práce a zjistíte, že přesně takto vypadá obsah drtivé většiny z nich. Je pravdou, že občas některý z nich trochu klopýtne, ale nikdy se nejedná o nic, co by se během dalšího čísla či dvou nevrátilo k obvyklému stavu.

¹⁰¹ WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendelova.cz/files/content/218/files/Jakseděláškolníčasopis.pdf>, strana 14

13 Závěrem

Závěrem si neodpustím ještě jednu, skutečně poslední citaci z knihy Školní časopisy pod lupou: „*Žijeme dnes v době televize, videa, hracích automatů, počítačových her, ale i šíření drog. Jsme přesvědčeni, že každá minuta, kterou mládež prožije nad něčím pozitivnějším – například nad přípravou a následnou tvorbou školního časopisu, opravdu stojí za to, aby se myšlenka vydávání školních časopisů podporovala a propagovala.*“¹⁰²

Já moc doufám, že tato práce, jejímž hlavním smyslem bylo shrnout novinky, ke kterým v oblasti vysávání malých časopisů došlo v posledních pěti letech došlo, vás alespoň trochu postrčila správným směrem a že třeba zrovna teď půjdete vydat nové číslo svého malého časopisu, možná oprášíte a probudíte k životu časopis již pár let nevycházející a možná také, a tím byste celou komunitu zejména potěšili, jste se právě rozhodli začít vydávat úplně nový malý časopis. Nebojte se toho a pusťte se do práce, veškeré chyby a nedostatky jsou již předem odpuštěni, protože vytváříte něco s vysokou hodnotou, něco, co možná pár mladým lidem změní jejich život k lepšímu.

Je velmi hezké vědět, že podpora průřezového tématu mediální výchovy nastartovala malou revoluci v oblasti školních časopisů. Podobná vzpruha by byla žádoucí i v oblasti časopisů oddílových, nicméně tam zatím ještě stále pramení obrovské množství síly do vydávání především z dlouholeté tradice jednotlivých časopisů.

A prosím, pokud máte doma nějaký ten malý časopis, určitě jej nevyhazujte. Uložte je a přečtete si jej znovu za pět či deset let a poté ještě jednou. Ten časopis je o vás, týká se vaší školy či oddílu, je to součást vašich vzpomínek, vaší historie. Takové věci do koše nepatří.

¹⁰² WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendelova.cz/files/content/218/files/Jakseděláškolníčasopis.pdf>, strana 5

14 Seznam obrázků

Obrázek 1: 25 základních skautských kompetencí	33
Obrázek 2: Získaná historická čísla malých časopisů	41
Obrázek 3: Historie časopisu Lokali (zleva: 2 čísla z roku 1997, dvě z roku 2010 a dvě z roku 2015)	43
Obrázek 4: Historická čísla časopisu Stoupa hlásí v barevných přebalech a s vlídným nápisem na titulce	44
Obrázek 5: Historická čísla časopisu Banana Times	45
Obrázek 6: Stará čísla časopisu OBR&R	46
Obrázek 7: Ručně psaná tiráž časopis Šprochy	47
Obrázek 8: Získaná čísla časopisu Rover	48
Obrázek 9: Stále vycházející malé oddílové časopisy	50
Obrázek 10: Časopis Hlásínek, i po letech stále stejný	51

15 Seznam zdrojů

- [1] Školní časopisy. *Škola médií* [online]. [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <https://www.skolamedii.cz/skolni-casopisy/>
- [2] PODZIMEK, Jan. *Malé časopisy*. Praha, 2011. Bakalářská práce. UK v Praze, PedF.
- [3] WOJNAR, P.; ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis anebo školní časopisy pod lupou*. Karviná: ZŠ Mendlova, 1998, dostupné online: <http://www.mendelova.cz/files/content/218/files/Jakseděláškolníčasopis.pdf>
- [4] Březové lístky: Jiří Řeháček - Bílý Riky. *Adam.cz* [online]. [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: <http://www.adam.cz/clanek-2014110010-brezove-listky-jiri-rehacek-bily-riki-8-stupen-bl.html>
- [5] ŘEHÁČEK, Jiří. *Můj malý časopis III*. 2001. Dostupné také z: <http://www.adam.cz/doc/mmc-03.pdf>
- [6] *ANNO JČK* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.annojck.cz/>
- [7] *Bambi 2015* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://bambi215.wordpress.com/>
- [8] Školní noviny a časopisy. *Informační centrum pro mládež* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.icmtabor.cz/skolni-noviny-a-casopisy-2/>
- [9] *Historie internetu v české republice* [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>
- [10] Web 2.0. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Web_2.0
- [11] *Facebook* [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: www.facebook.com
- [12] Šepot. *Facebook* [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/sepot.vi/>
- [13] O projektu. *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/o-projektu>
- [14] Hledat v registru. *CZ.NIC* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <https://www.nic.cz/whois/?d=sotkoviny.cz>
- [15] *Soutěž školních časopisů* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <https://www.nic.cz/whois/?d=sotkoviny.cz>
- [16] *EDUin* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.eduin.cz/>
- [17] *Soutěž školních webů* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.scoolweb.cz/>
- [18] O soutěži. *Soutěž školních webů* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: www.scoolweb.cz/o-soutezi/

-
- [19] Fotky a videa od SCOOOL web. *Facebook* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10205128192939756>
- [20] Vývojová ročenka školství. *MŠMT* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyvojova-rocenka-skolstvi-2004-05-2014-15>
- [21] *Výsledky soutěže sCOOL web 2015 - kritérium č. 31*. Praha, 2015. Neveřejný dokument.
- [22] Digital Publishing Platform for Magazines, Catalogs, and more. *ISSUU* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: www.issuu.com
- [23] Issuu. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Issuu>
- [24] Už máte školní časopis? *Alík.cz* [online]. [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: http://alík.idnes.cz/uz-mate-skolni-casopis-0bl-/alík-alikoviny.asp?c=A090429_195246_alík-alikoviny_jtr
- [25] Jak se pozná kvalitní školní časopis - desatero zásad. *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/kvalitni-casopis-1>
- [26] Mladí redaktoři z Nymburka odhalili, jak vylepšit svůj školní časopis. *Adam.cz* [online]. [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://www.adam.cz/clanek-2012070024-mladi-redaktori-z-nymburka-odhalili-jak-vylepsit-svuj-skolni-casopis.html>
- [27] Školní časopis roku. *Občanské sdružení Altus* [online]. [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: http://www.osaltus.cz/index.php?option=com_content
- [28] Školní noviny a časopisy. *Informační centrum pro mládež* [online]. [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: <http://www.icmtabor.cz/skolni-noviny-a-casopisy-2/>
- [29] Ze zákulisí školního časopisu Volaráček. *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. [cit. 2015-11-13]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/rozhovor-na-dalku-5>
- [30] Školní časopis Alfonz. *Základní škola Šumperk 8. května 63* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.hluchak.cz/?q=alfonz>
- [31] "hrupka" oslavila dvacetiny. *Základní škola Špičák* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.zs-spicak.cz/novyweb/?p=21533>
- [32] Školní časopis Kaňka. *ZŠ Kostelec u Holešova* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.zs-kostelec.cz/skolni-casopis-kanka>
- [33] Časopis OKO. *SSZŠ Litvínov* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.sszslitvinov.cz/zaci/casopis-oko>
- [34] Časopis PAPERSEK. *ZŠ Prachatice Vodňská 287* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.vodnanka.cz/?q=node/66>

-
- [35] Podlavičník. *Základní škola Dobřany* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.zsdobrany.cz/o-skole/podlavicnik/>
- [36] O časopise. *Základní škola Poniklá* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://zs.ponikla.cz/poskolak/o-casopise>
- [37] Školní časopis Tahák. *Základní škola marie Kudeřkové Strážnice* [online]. [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.zsmkstr.cz/pro-zaky/skolni-casopis-tahak/>
- [38] RUTOVÁ, N. (ed) *Média tvořivě. Metodická příručka mediální výchovy*. Kladno: o. s. Aisis, 2008. ISBN 978-80-904071-1-4
- [39] BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. Dotisk 1. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2006, 126, 92 s. ISBN 80-87000-02-1.
- [40] MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. *Základy mediální výchovy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 295 s. ISBN 978-80-7367-315-4.
- [41] BROKLOVÁ, Zdeňka. *Média tvořivě: pro 2. stupeň ZŠ a střední školy : mediální tvorba, mediální výchova, využití médií ve výuce, technické dovednosti*. Kladno: AISIS, 2008, 321 s. ISBN 978-80-904071-1-4.
- [42] *Šotkoviny: web pro mladé novináře, spisovatele a čtenáře* [online]. [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://sotkoviny.cz/>
- [43] *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování: Webový portál pro učitele ZŠ* [online]. [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/>
- [44] *Skauting* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: www.skaut.cz
- [45] *Experimentální skautská stezka: manuál pro vedoucí*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, tiskové a distribuční centrum, 2006, 64 s. ISBN 80-86825-20-5. strana 1
- [46] *Charta českého skautingu na počátku 21. století* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: http://www.medvediberoun.eu/medvedi/doc/pdf/charta_skautingu.pdf
- [47] KUPKA, Ondřej. *Mauglí mezi vlky: 1. stupeň stezky vlčat*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86825-48-9.
- [48] KUPKA, Ondřej. *Mauglí v džungli: 2. stupeň stezky vlčat*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86825-49-6.
- [49] KUPKA, Ondřej. *Mauglí v lidské vesnici: 3. stupeň stezky vlčat*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86825-50-2.
- [50] *Skautská stezka - listy aktivit. Skautská křižovatka* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/499-skautska-stezka-listy-aktivit>
- [51] *18. skautské středisko Kruh* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://kruh18.cz/>

-
- [52] *PADĚŘ - časopis 18. skautského střediska Kruh* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://pader.unas.cz/index1.html>
- [53] *Paděr. Facebook* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pader.kruh>
- [54] *35. středisko Junáka, Praha 10* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://skauti-strasnice.cz/>
- [55] Projděte se 100letou historií skautingu. *Skaut.cz* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu/historie>
- [56] *Lokali. Facebook* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/casopis.lokali/>
- [57] *Stoupa hlásí. Vstetínští skauti a skautky* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.skauti.cz/index.php?view=293>
- [58] *STOUPA HLÁSÍ - tak trochu jiný časopis. Staré dětské časopisy* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.detske-casopisy.cz/stoupa-hlasi-tak-troucho-jiny-casopis/>
- [59] *Roverská banánová Republika* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://rbr.prosek.org/>
- [60] *Aktuality. Brněnská rada Junáka* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: http://mujweb.cz/brj/aktuality/03_03.pdf
- [61] *Junák - svaz skautů a skautek ČR, 53. středisko bratří Mašínů Praha* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://53stredisko.skauting.cz/>
- [62] *2. oddíl Skarabeus Kladno* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://skarabeuskladno.skauting.cz/index.html>
- [63] *Rover : časopis všech rádců, roverů a rangers. Databáze národní knihovny* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct>
- [64] *Úplné zobrazení titulu. Vědecká knihovna v Olomouci* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://aleph.vkol.cz/F/?func=find-c>
- [65] *Ajetáček. A je to!* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://ajeto.skauting.cz/proclenyarodice/ajetak>
- [66] *Mustang, 27. oddíl Liberec* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: www.27skauti.cz
- [67] *Mědvědník. TJ Medvědi Plzeň* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://tj-medvedi.cz/category/oddilovy-casopis/>
- [68] *Lampyris: časopis světlušek. Praha, 2015, (27).*
- [69] *JUNÁK - ČESKÝ SKAUT, 5. STŘEDISKO MODŘANY, Z. S. Zápis ze schůze střediskové rady, listopad 2015. Modřany, 2015. Neveřejný dokument.*
- [70] *Zákon č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: Sbírka zákonů.*

- [71] Zákon č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů*. §29, odst. 1.
- [72] Copyright. *LABYRINT: školní časopis* [online]. [cit. 2015-11-13]. Dostupné z: <http://www1.zsben.cz/labyrinth/?p=2521>
- [73] Pohled na MSI Z170A GAMING PRO. *LABYRINT: školní časopis* [online]. [cit. 2015-11-13]. Dostupné z: <http://www1.zsben.cz/labyrinth/?p=2124>
- [74] Před deseti lety vzniklo sdružení amatérských novinářů. *Bohoušek.cz* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.bohousek.cz/clanek-2005051101-pred-deseti-lety-vzniklo-sdruzeni-amaterskych-novinaru-san.html>
- [75] *Syndikát novinářů* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/>